

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

УДК 657=30.111=161.2

ПОГОДЖЕНО

Декан гуманітарно-педагогічного
факультету
Кандидат філософських наук, доцент

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ

Завідувач романно-германських мов і
Перекладу
Доктор філологічних наук, професор

І. М. Савицька

М. І. Личук

20__ р.

20__ р.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

Бізнес – мономіали у перекладі: англо – українська пара

Спеціальність: 035 – Філологія

Спеціалізація: 035.041 – германські мови та літератури (переклад включно)

Магістерська програма: Англійська мова та друга іноземна

Програма підготовки: освітньо-професійна

Керівник магістерської роботи:

Кандидат філологічних наук, доцент

О. І. Чайка

Виконала:

А. І. Бамбура

КИЇВ – 2022

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри романо-германських мов і перекладу,
доктор філологічних наук, професор

М. І. Личук

“ ” 00 20 р.

ЗАВДАННЯ ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ
БАМБУРІ АЛІІ ІГОРІВНІ

Спеціальність: 035 – Філологія

Спеціалізація: 035.041 – германські мови та літератури (переклад включно)

Магістерська програма: англійська мова та друга іноземна

Програма підготовки: освітньо-професійна

Тема магістерської роботи: Бізнес – мономіали у перекладі: англо – українська пара

затверджена наказом ректора НУБіП України

Термін подання завершеної роботи на кафедру:

Вихідні дані до магістерської роботи: Закон України «Про освіту», Закон України «Про вищу освіту», Концепція розвитку освіти до 2025 року.

Перелік питань що підлягають дослідженню:

Дослідити поняття перекладу в цілому і в рамках бізнес-лінгвістики;

Схарактеризувати фахові мови як особливий фокус фіксації терміносистем;

– Навести класифікацію бізнес-термінів у перекладацьких студіях;

– Окреслити вимоги до термінів в мовах та особливості їх перекладу;

Навести визначення дефініції для мономіала та біноміала за О. Чайкою та їх класифікації;

– Здійснити дослідження застосування перекладацьких трансформацій при перекладі термінології бізнес-дискурсу з урахуванням алгебраїчного аналізу.

Дата видачі завдання

“ ” 00 20 р.

Керівник магістерської роботи
Завдання прийняв до виконання

О. І. Чайка

ЗМІСТ	
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1	9
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ У ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	9
1.1. Підходи до перекладу у перекладознавчих студіях	9
1.1.1 Теорія перекладу у західній парадигмі і у вітчизняному просторі	9
1.2 Прийоми, способи, техніки перекладу в англійських та українських словах	15
1.3 Фахові мови як особливий фокус фіксації терміносистем	18
1.3.1 Англійська мова та українська мова для бізнесу як фахова мова	18
Висновки до першого розділу	26
РОЗДІЛ 2	28
МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА НОВІТНІСТЬ ЗАПРОПОНОВАНОЇ ІДЕЇ, ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТЕРМІНУ МОНОМІАЛ ТА БІНОМІАЛ	28
2.1. Класифікація бізнес-термінів у перекладацьких студіях	28
2.1.1 Класифікація термінів за структурою, походженням та деривативним гніздом	28
2.2. Вимоги до термінів в мовах та особливості їх перекладу	38
2.3. Визначення дефініції для мономіала та біноміала за Чайкою	40
2.4 Класифікація мономіалів і біноміалів в АУМ	42
Висновки до другого розділу	44
РОЗДІЛ 3	46
ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТЕРМІНОЛОГІЇ БІЗНЕС-ДИСКУРСУ	46
3.1. Застосування еквівалентного перекладу та лексичних трансформацій	46
3.2 Граматичні та лексико-граматичні трансформації як засіб перекладу бізнес термінології	57
3.3 Мономіали як складова алгебраїчного рівняння	66
3.4. Компонентність бізнес-термінів як основа бізнес-термінології	70

Висновки до третього розділу

76

ВИСНОВКИ

78

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

84

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ВСТУП

НУБІП України

Термінологія бізнесу – один з найбільш актуальних напрямків перекладознавства, з огляду на те, що міжнародний бізнес набуває все більшого значення як у сфері економіки окремих країн, так і світової економіки загалом.

НУБІП України

В даний час, в епоху розвитку економічних відносин і швидких економічних реформ, як ніколи важлива комунікація в бізнес-галузі, і відповідно адекватний переклад такого важливого пласта мови як бізнес-термінології.

НУБІП України

Проблемі відтворення англomовних термінів сфери бізнесу присвятили свої роботи багато дослідників: як Н. Р. Біян, А. Р. Полохач та інші. Інтерес для лінгвістів представляє вивчення розвитку фінансової, економічної, управлінської термінології тієї чи іншої мови, так і дослідження проблем перекладу економічних та бізнес-текстів. Вивченню бізнес-термінології та терміносистем більш вузьких наукових областей, що входять до неї, присвячений цілий ряд досліджень.

НУБІП України

У сучасному термінознавстві приділяється все більша увага питанням функціонування термінів у мовленні. Надається важливим комплексний аналіз терміносистеми, що функціонує у спеціальному тексті бізнес- документів.

НУБІП України

Актуальність теми роботи зумовлена необхідністю розкриття способів утворення і перекладу англійських термінів дискурсу бізнесу засобами української мови в сучасному перекладознавстві. Застосування мономіалів

НУБІП України

обумовлене тим, що відбуваються постійні процеси інтеграції у світовій спільноті, що охоплюють всі сфери нашого життя. Контакти із зарубіжними країнами було розширено, а також є можливість спілкуватись з іншими народами. Рівні на яких це вдається досягти: міждержавні зв'язки, обмін учнями, освітні програми, народна дипломатія, туризм. Це, своєю чергою, викликало необхідність вивчення та застосування іноземних мов на практиці.

НУБІП України

Мета дослідження – проаналізувати особливості перекладу англomовної термінології сфери бізнесу українською мовою.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

Дослідити поняття перекладу в цілому і в рамках бізнес-лінгвістики;

Характеризувати фахові мови як особливий фокус фіксації терміносистем;

– Навести класифікацію бізнес-термінів у перекладацьких студиях;

– Окреслити вимоги до термінів в мовах та особливості їх перекладу;

– Навести визначення дефініції для мономіала та біноміала за О. Чайною та їх класифікації;

Здійснити дослідження застосування перекладацьких трансформацій при перекладі термінології бізнес-дискурсу з урахуванням алгебраїчного аналізу.

Об'єктом дослідження є особливості англосмовної термінології сфери бізнесу.

Предметом дослідження виступає специфіка перекладу англосмовної термінології сфери бізнесу українською мовою.

Матеріалом для дослідження стали тексти договорів, конвенцій, та їх переклад українською мовою, а також послугувала навчальна та довідкова бізнес-література. Багатожанровість джерел матеріалу дає нам право певною мірою виконати все наполегливіше вимоги, які висуваються у роботі та вивчати термінологічні одиниці не лише у сфері фіксації, а й у сфері функціонування.

Методи дослідження. У роботі застосовано методи аналізу, синтезу, узагальнення теоретичного матеріалу, дефініційний аналіз, порівняльно-зіставний та контекстуальний методи дослідження текстів оригіналу й перекладу та виявлення відповідних стратегій перекладача, статистична обробка отриманих даних та лінгвістична і перекладацька інтерпретацію отриманих результатів.

Теоретична цінність магістерського дослідження полягає у тому, що відбувається ретельне вивчення теоретичної складової перекладу бізнес

термінології, що у свою чергу впливає на стандартизацію й уніфікацію термінів у терміносистемах визначених мов. Вивчення проблематики перекладу термінів бізнес дискурсу впливатиме на підвищення якості перекладу у терміносистемах визначених мов і у бізнес дискурсі у цілому.

Практичне значення та новизна одержаних результатів наукової роботи

полягає у можливості використання результатів дослідження при написанні курсових і дипломних робіт з перекладознавства, на практичних заняттях з розділу «Переклад термінів», на семінарських заняттях з «Порівняльної лексикології англійської та української мов». Уперше введено терміни «мономіал» та доведено практичну цінність його застосування на прикладі дослідження, продемонстровано інноваційні погляди, акцентуючи увагу на технологічність у ході опрацювання теоретичного матеріалу та міждисциплінарність, описуючи специфіку термінотворення англійських бізнес-мономіалів. Результати нашого дослідження застосовуватимуться:

- 1) для перекладу білінгвальних текстів, розробляючи програмні продукти,
- 2) для створення конкордансів,
- 3) у прикладній лінгвістиці в цілому.

Магістерська робота має нижчезазначену **структуру** і складається зі

вступу, трьох основних розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел.

У **вступі** до роботи обґрунтовується актуальність дослідження, вказується його мета, завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження, а також обґрунтовується його теоретична та практична цінність. У **першому розділі** магістерської роботи подаються теоретичні засади вивчення перекладу термінології у лінгвістичних дослідженнях: підходи, прийоми, способи. У **другому розділі** досліджується новітність запропонованої ідеї, висвітлюється нововведення терміну «мономіал». У **третьому розділі** досліджується застосування перекладацьких трансформацій при перекладі термінології бізнес-дискурсу. Кожен із розділів завершується висновками до розділів, а **висновки** до усієї магістерської роботи узагальнюють результати, отримані у ході

дослідження. На завершення подається список використаних джерел, що складається зі списку наукової літератури, періодичних статей та електронних ресурсів, які були використані у ході нашого дослідження.

Апробація результатів дослідження підкріплюється публікацією тез та участю у міжнародній міждисциплінарній науково-практичній конференції «Мова, бізнес і право, міжкультурна комунікація, виклики сьогодення» (м. Київ, 7 травня 2020 р.), міжнародній конференції «Фахові мови й новітні підходи до їх викладання» (м. Київ, 20 травня 2020 р.), у міжнародній науково-практичній конференції «Наукові читання молодих дослідників до міжнародного дня слов'янської писемності» (м. Київ 2021р.), у «84 студентській конференція ХНАДУ, секції «Українознавство», (м. Київ, 12 квітня 2022 р.), а також опубліковано статтю «Структура бізнес-моніomialів в англійському термінологічному корпусі мови» (м. Черкаси, 2019 р.), а також тезами «Ukrainian and English Business Monomials: Poly-Lingual Contexts (м. Кривий Ріг, 18 травня 2022 р.)»

Загальний обсяг магістерської роботи складає 92 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОЛОГІЇ У
ЛІНГВІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

1.1. Підходи до перекладу у перекладознавчих студіях

1.1.1 Теорія перекладу у західній парадигмі і у вітчизняному просторі

Теорія перекладу, що оформилася як самостійна наукова дисципліна в першій половині минулого століття, історично склалася на основі художнього перекладу і отримала свій інтенсивний розвиток у зв'язку з активізацією уваги лінгвістики до сфери перекладу (зокрема, контрастивної лінгвістики), дослідженнями в області машинного перекладу, обумовлені суспільно необхідною практикою.

Методологічну основу теорії перекладу складають дослідження таких вчених, як О. В. Федорова, Г. Гачечиладзе, О. Каде, Ю. Найди та інших, ідеї яких успішно розвивають надалі їх послідовники: В. І. Карабан, Р. П. Зорівчак, А. І. Чередниченко, Л. А. Черняхівська, З. Д. Львівська, В. В. Коптілов та багато інших.

На сьогодні продовжують досліджувати лінгвостилістичні особливості перекладу різних типів тексту з іноземних мов українського і навпаки, специфіку перекладу окремих категорій і пластів лексики, авторської концепції художнього перекладу, тощо. (В. І. Карабан, О. П. Рихло, В. В. Балабін, Т. О. Качановська, А. О. Савенко, О. М. Калустова, Л. В. Клименко, С. Є. Максимов та ін.).

Переклад можна охарактеризувати як посередництво, що є або міжкультурним або міжмовним. Як результат отримуємо письмовий або усний текст, мета якого – повноправна заміна оригіналу. При цьому текст перекладу збігається з вихідним текстом. Слово «переклад» є багатозначним і співвідноситься з такими поняттями, що відрізняються своїм структурним, семантичним та функціональним підходом. Можемо зазначити, що під час перекладу здійснюється аналіз вихідного тексту, що згодом відтворюється

іншою мовою або ж є можливість створити новий твір мовою перекладу, як зазначено у праці І. С. Бика [Ошибка! Источник ссылки не найден].

Переклад являє собою багатостороннє і дуже складнє явище, описати всю багатогранність і сутнісні сторони якого в одному визначенні вельми складно, тому що розуміння концепту перекладу, та визначення його з наукової точки зору повинно бути з урахуванням його соціальної природи та сутності.

«Специфіка перекладу полягає в тому, що він має бути повноправною заміною оригіналу, рецептори перекладу розглядають його повністю тотожним вихідному тексту. В цілому, розбіжності у структурі термінів на різних рівнях не

перешкоджають досягненню еквівалентності перекладу, що дозволяють висловити ідентичні категоріальні значення у ВМ та МЧ» [26].

Для створення повноцінного тексту перекладу необхідно враховувати всю сукупність факторів, що впливають на хід і результат даного процесу, адже переклад – це і письмова передача інформації, і сучасний засіб спілкування між людьми.

Для більшості перекладачів початковою класифікацією є поділ текстів на художні та нехудожні (прагматичні) тексти. У дослідженнях, присвячених проблемам перекладу, досить детально вивчена і завжди враховується

принципова відмінність між цими двома видами текстів. Так, наприклад, згідно думки Г. В. Степанової [27], нехудожні тексти, як правило, мають установку на однозначність його сприйняття читачем, а художні – навпаки, на неоднозначність. Мова, що використовується в художніх перекладах, як правило, відрізняється неоднозначністю семантики, великою кількістю інтерпретацій.

У свою чергу, німецький лінгвіст О. Каде стверджує, що створити єдину схему або модель перекладу для всіх жанрів тексту апіорі неможливо через різноманітність текстів, різних за своїм характером [63]. Тим не менш, він і Р. В.

Юмпельт поділяють наукові підходи американського лінгвіста Дж. Касагранде [43], який ділить тексти наступним чином:

1) прагматичні;
 2) естетико-художні;
 3) лінгвістичні;
 4) етнографічні.

Ще одна спроба класифікації була зроблена Карлом Тіме, який виділяє чотири «ідеальних» типи текстів відповідно до їх цільової аудиторії, а саме: тексти релігійного, літературного, ділового та офіційного характеру, які орієнтовані на різні групи одержувачів і повинні перекладатись в кожному з випадків по-різному [14, с. 99]. Дана класифікація також згадується і О. Каде, і

Р. В. Юмпельтом.
 Е. Гроссе пропонує розрізняти тексти в залежності від виконуваної ними функції. Так, він виділяє вісім класів письмових текстів:

- Нормативні;
- Контактні;
- Групові;
- Посетичні тексти;
- Тексти з домінантою самовираження;
- Тексти з домінантою спонукання;
- Тексти з домінантою спеціальної інформації;
- Тексти перехідного класу [14, с. 123].

Т. Ван Дейк пропонує дотримуватися класифікації текстів, запропонованої ще Аристотелем, і враховувати спосіб подання матеріалу, манеру викладу і об'єкт репрезентації [59, с. 50].

Автором найбільш нової класифікації, що включає в себе 7 типів перекладу, є Ж. Мунен:

- 1) Художній переклад – виділяється за мовою;
- 2) Релігійні переклади – виділяється за ознакою змісту;
- 3) Переклад віршів – виділяється за ознакою форми;

4) Переклади сценічних творів – за способом використання тексту;

5) Переклад дитячої літератури – за орієнтацією на одержувача;

6) Переклад і кіно (переклад фільмів) – виділяється з точки зору специфічних технічних умов;

7) Технічний переклад – за ознакою змісту [20, с. 36].

Викладені вище спроби класифікувати все різноманіття текстів, що зустрічаються в перекладацькій практиці, доводять наступне:

1. Вид тексту є основним фактором і критерієм процесу перекладу, і тим самим стає критерієм оцінювання перекладу.

Розробка типології текстів є не тільки доцільною, але й необхідною в світлі вимог до адекватності перекладу та обґрунтованості оцінок перекладу.

2. На сьогоднішній день у всіх зроблених спробах класифікувати тексти відсутня єдина концепція виділення типів текстів і аргументація їх розмежування.

Говорячи про переклад, насамперед слід зазначити, що з нашої країни історія інтересу до перекладу з наукової погляду починається з другої половини ХХ, тоді як у країнах Західної Європи систематизація знань почалася трохи раніше. Але в будь-якому випадку і західні та вітчизняні фахівці бачать у перекладі безліч можливостей та підходів до його реалізації.

Справа в тому, що переклад тексту – це серйозна зброя, яка може стояти на варті інтересів держави, тобто інтерпретація тексту (як це було з праці К. Маркса та Ф. Енгельса в СРСР, яка мала суто вибіркового характер і лише тих фрагментів, які відповідали створеній у країні ідеології). Тобто, виходить, що переклад почав розвиватися як наука з того моменту, як пояснили його значущість для інтересів держави. А сьогодні фактично неможливе існування без здобутих навичок.

Але як би там не було, всі дослідники сходяться на тому, що головним завданням теорії перекладу як науки є перекладність тексту. Принцип перекладності та поняття повноцінного перекладу знаходять застосування в усіх формах праці перекладача, але залежно від ускладнення особливостей оригіналу

вони здійснюються відповідно до більш складної форми. Слід ще раз підкреслити, що і з загальнометодологічної, і з практичної точки зору було глибоко помилковим уявляти принцип перекладності прямолінійно, як щось, що діє завжди по одному шаблону і призводить до механічного тотожності перекладу і оригіналу. Повноцінний переклад базується на основі повного розуміння оригіналу як єдності змісту і форми, на основі передачі його як цілого, з дотриманням характерного для нього співвідношення між змістом і формою та з урахуванням ролі окремих елементів для цілого, що утворюється цим співвідношенням.

Зіставлення різних видів перекладеного матеріалу та способів їх перекладу допомагає виявити їх специфіку, їх особливості, а водночас і деякі риси спільності у процесі їх передачі.

Але сама по собі та обставина, що в одній книзі розглянуто такі різні види матеріалу, як науковий чи газетно-інформаційний текст, з одного боку, та твори художньої літератури, з іншого, зовсім не означає недооцінку специфіки різних жанрів та типів текстів. Об'єднання таких різних видів матеріалу в рамках однієї наукової дисципліни - загальної (лінгвістичної) теорії перекладу - виправдовується в теоретичному плані тією повчальністю, яку представляє з'ясування функціональних якісних відмінностей між мовними засобами в залежності від їх використання для різних цілей на тлі того загального, що їх поєднує, тобто на тлі системи мови, до якої вони належать.

У роботах вітчизняних та зарубіжних учених підкреслюється особлива роль, яку відіграє переклад у розширенні спілкування між народами, у становленні національних мов, у розвитку культури, науки, економіки, літератури.

Отже, як зазначалося, основи наукової теорії перекладу активно розвивались лише у середині ХХ століття. Неспівставні часові рамки такої тривалої історії перекладу та її недавнього оформлення в самостійну дисципліну пояснюються насамперед тим, що дослідники перекладу ґрунтувалися найчастіше на окремих висловлюваннях відомих перекладачів, але не

намагалися розробити понятійно-термінологічний апарат власне перекладацької діяльності.

Становлення теорії перекладу відбувалося у межах лінгвістичної парадигми. У 1950-х роках, коли почали формуватися перші теорії перекладу, теорію перекладу почали сприймати як прикладну лінгвістики.

Таким чином, наука про переклад відноситься до галузі прикладної лінгвістики. Крім того, відбувся перехід до розгляду системи перекладу зсередини - формування поетапного внутрішнього перекладу, коли текст або речення перед тим, як буде перекладено, необхідно розкласти на складові:

одиниці перекладу, виділити, якщо є фразеологічні одиниці, неологізми, аббревіатури та ін. елементи, які можуть ускладнити роботу перекладача або навпаки полегшити її.

Крім того, постало питання про людський фактор, наскільки сильно на якість перекладу впливає особистість перекладача, а чи є зв'язок між характером перекладу і суспільством. І слід зазначити, що багато дослідників схильні вважати, що рівень розвитку суспільства, його культура та зв'язки з навколишнім світом сильно впливають на якість запропонованого перекладу або на вибір підходів до роботи з текстом.

Підбиваючи підсумок необхідно ще раз відзначити, що теорія перекладу як наука відносно молода галузь. Звичайно ж, в ній безліч не вирішених питань, природно, що так само багато і не узгоджених питань. Але як уже зазначалося з одного боку це говорить про перспективність даної галузі знання, а з іншого про те, що тільки від перекладача, його рівня знань та умінь залежатиме наскільки добре він зможе трансформувати текст з однієї мовної культури в іншу, можливо в цьому зможуть допомогти цілі та завдання, які перекладач поставить перед собою.

НУБІП України

1.2 Прийоми, способи, техніки перекладу в англійських та українських словах

Вибір прийомів та способів перекладу з англійської мови українською залежить від завдання перекладача та вимог до власне перекладу. Вибір прийомів способів та технік перекладу обумовлений метою перекладу, якою є створення еквівалентного або адекватного перекладу.

Еквівалентність – одне з ключових понять у перекладацькій науці. В 60-х–80-х роках ХХ ст. розпочався період активного використання поняття «еквівалентність». Проблема досягнення еквівалентності в перекладі була і є актуальною, а саме тому ми знаходимо багато праць вчених.

Дж. Кетфорд зазначає: «Для того, щоб існувала перекладацька еквівалентність, необхідно, щоб як вихідний, так і кінцевий тексти були б співставні з функціонально релевантними ознаками даної ситуації» [46, с. 49].

Дж. Касагранде у свою чергу ввів поняття «абсолютної еквівалентності», що передбачає забезпечення реакції читанів перекладу, що буде ідентичною [44, с. 49]. Дослідник вважав, що саме еквівалентність є ключовим етапом до визначення терміну «переклад», адже основа перекладу базується на досягненні еквівалентності та способах її досягнення. Його дослідження формувались емпіричним шляхом і було доведено, що еквівалентність не означає ні формально відповідності, ні рівності значень. Припускаємо, що для Дж. Кетфорда еквівалентність - це відповідність за функціями оригінального тексту та його перекладного відповідника, і що для цього вона повинна бути досягнута на рівні всього тексту в цілому.

Наступник Дж. Касагранде Ю. Найда, тему еквівалентності розглядав також, запропонувавши розрізняти формальну еквівалентність і динамічну. За його словами, формальна еквівалентність – це така, де ерентир є на оригінал, де є суворе дотримання формам слів оригіналу і граматичним структурам, а динамічна еквівалентність – це така, що орієнтується «на реакцію рецептора», що передбачається впливом на читача перекладу [21, с. 52-54].

А саме тому Ю. Найда зазначає той факт, що обов'язковою умовою перекладу є досягнення адекватності, але не може бути абсолютного еквіваленту тексту оригіналу. До того ж він зважає на той факт, що досягнення еквівалентності, або ж рівнозначності, спричиняє значний відхід від оригіналу, тому надалі розрізняємо формальну і динамічну еквівалентність перекладу, де перекладач максимально відтворює зміст оригіналу, передаючи структуру, динамічна ж еквівалентність враховує міжкультурні розбіжності і зберігає природність вираження.

Англійський лінгвіст, М. А. К. Хеллдей, довів той факт, що «еквівалентність» - це основа і теорії перекладу і порівняльного мовознавства, оскільки при зіставленні текстів вихідної мови і машинного перекладу, ми розуміємо, що вони еквівалентні, але на контекстуальному рівні. Однак М. А. К. Хеллдей вказує на те, що розглядаючи еквівалентність у значенні контекстуального поняття, вона не може бути виміряна, що призводить до того, що неможливо дати чітке визначення. У свою чергу вчений розглядає еквівалентність тільки на рівні тексту, висловлювань або пропозицій, але відмовляється від її вивчення або на рівні слів або словосполучень [60, с. 14–16].

Німецький дослідник А. Нойберт виділяє важливість передачі комунікативних цінностей, що простежуються через весь текст в цілому, адже еквівалентність, на його думку, може існувати тільки між текстом. Якщо наявна комунікативна еквівалентність, то між одиницями може також бути лінгвістична еквівалентність, де у двох текстах буде наявна відповідність і одиниці будуть визнані як лінгвістично еквівалентні, якщо служитимуть для досягнення комунікативної еквівалентності двох текстів в цілому [68, с. 71–74]. При цьому А. Нойберт розрізняє поняття «еквівалентність» і «адекватність».

Інші дослідники зауважували, що на комунікативному рівні текст перекладу повинен бути еквівалентний тексту оригіналу. Але потрібно чітко усвідомлювати значення поняття «комунікативна цінність». На його думку доречніше використовувати не абстрактний образ, а поняття «функціональна

значимість одиниць мови», що у свою чергу буде основою досягнення функціональної еквівалентності.

Проаналізувавши працю В. О. Яблочнікової, яку досліджували і інші вчені, виділяємо п'ять типів еквівалентних відносин:

- 1) еквівалентність на рівні мети комунікації;
- 2) еквівалентність на рівні опису ситуації;
- 3) еквівалентність на рівні «способу опису ситуації»;
- 4) еквівалентність на рівні значення синтаксичних структур;
- 5) еквівалентність на рівні значення словесних знаків [14 с. 52–93].

Варто відзначити, що еквівалентні відносини наявні на кожному рівні і є взаємопов'язані.

Варто також розрізнити два терміни «адекватність» і «еквівалентність», що є етимологічно пов'язані. Вони сходять до однієї латинської форми слова, яке має значення «єдине, однакове, таке само». Але в теорії перекладу два цих поняття набули різного значення.

В теорії перекладу категорія адекватності виводиться з перекладацької практики, з тих умов, в яких протікає переклад і характеризується як категорія, що має оптимальний (а не абсолютний) характер. Її виникнення обумовлено тим, що в реальному житті перекладач не завжди має можливість максимально повно передати всю систему смислів, укладену в початковому мовному творі (тобто домогтися максимального відтворення). У ряді випадків перекладач змушений скорочувати повідомлення, вдаватися до компресії, щоб встигнути за виступаючим. Часом він змінює функціональне значення вихідного тексту.

Адекватність перекладу передбачає перш за все його відповідність тим оцінкам, які покладають на нього учасники комунікації: творець оригіналу, одержувач/замовник тексту перекладу, перекладач. Однак, враховуючи те, що мета повідомлення (комунікативна інтенція) автора оригіналу і мета перекладача даного оригіналу можуть збігатися, а можуть і відрізнятися, адекватність як властивість перекладу в рамках інформативного перекладу орієнтована більшою

мірою на одержувача тексту перекладу, замовника. Це так звана «дезиративна адекватність» замовника перекладу.

«У нових галузях знань замість відповідного однослівного терміну може використовуватись його коротка дефініція. Адекватний переклад термінів цього напрямку прискорює процес обміну інформацією між фахівцями по всьому світу» [30 с. 81–82].

У той же час перекладач стикається з перекладацькими завданнями різних рівнів, де саме він вирішує, яка має бути стратегія перекладу для досягнення поставленої мети. Він вдається до того чи іншого способу перекладу (повного, вибіркового, реферативного), вибираючи стратегію перекладу адекватно поставленої мети.

Відмінна риса еквівалентності полягає в тому, що розрізняємо еквівалентність оригіналу і перекладу, що розглядається як збереження, відтворення і спільність розуміння реципієнтами поданої інформації і навіть такої, що впливатиме на почуття адресата, буде експліцитно виражена в тексті й імпліцитно віднесена до контексту, що викликатиме конотативні асоціації.

Отже, еквівалентний та адекватний переклади створюються на основі різних вимог до кінцевого результату перекладу, а отже, перекладачем буде застосовано різні прийоми, способи та техніки перекладу.

1.3 Фахові мови як особливий фокус фіксації терміносистем

1.3.1 Англійська мова та українська мова для бізнесу як фахова мова

Такий лінгвістичний феномен, як професійна комунікація, є основою досліджень сучасних дослідників. Дедалі частіше розглядається таке поняття, як «мова спеціального призначення». Серед вчених, які зробили значний внесок досліджуючи теоретичні та практичні складові засад фахових мов, були: Т. Рьолке, Т. Кияк, Л. Гоффманн, В. Шмідт, Т. Шіппан та інші. Розглядаючи детально професійну комунікацію, виділяємо основні терміни:

1) «Language for special purposes» (що вживається в американських і британських літературах) (LSP);

2) «Фахова мова», або «професійна мова» (українська література) [2, с. 16].
барнич

Варто зауважити, що така дослідниця як Л. В. Туровська повідомляє, що «термінознавство вивчає не всі особливості фахового спілкування, а лише терміни як кодифіковані одиниці спеціального знання, іноді долучаючи номенклатуру, проте фахівці будь-якої галузі вживають також професіоналізми, жаргонізми, які є своєрідною мовленнєвою особливістю людей, причетних до однієї справи. На жаль, такі номінації часто залишаються поза увагою лінгвістів-термінологів. Заповнити цю лакуну, відтворивши повну мовленнєву картину галузевого спілкування і покликана LSP» [28, с. 33].

Поняття «фахова мова» (нім. «Fachsprache») з'явилося в німецькій лінгвістиці. Так, німецький лінгвіст Лотар Хоффман зазначає: «Фахова мова – це сукупність усіх мовних засобів, які використовують в обмеженій комунікативній сфері для взаєморозуміння комунікантів, які працюють у цій галузі» [61, с. 53] (цит. [1, с. 16]). Для Лотара Хоффмана найважливішим у дослідженні фахових мов є «стосунки фахових мов і національної літературної мови» [61, с. 48] (цит. [1, с. 16]).

Аналізуючи українське мовознавство розглядаємо різні погляди на поняття «фахова лексика». Деякі вчені (А. Д'яков, Т. Кияк) [8, 15] вважають, що фахова лексика може бути ототожнена з термінологією, інші (Л. Симоненко) – наголошують на відмінності між фаховим мовленням та термінологією [24].

На думку українського мовознавця Т. Кияка «до цієї дефініції слід додати ще й той факт, що функціонування фахової мови забезпечує винятково чітко встановлена термінологія» [15, с. 3].

Звернемось до праць К. Р. Редікера і зауважимо той факт, що фахова мова існує між фахівцями сфер професійної діяльності і обмежується професійною комунікацією [74, с. 9].

Р. Байєр, навпаки, звертає увагу, що фахова мова – це не лише лексичні

К змiни мовної системи, а й комплексна сфера мовного використання, де наявне внутрішнє диференціювання, сукупність мовних засобів, що мають характерні риси на різних рівнях, а саме: лексичному, морфологічному і синтаксичному [41, с.13].

Деякі дослідники визначають фахову мову як варіант загальноповживаного мови, що використовується з метою пізнання і понятійного визначення предметів професійної сфери діяльності, а також для взаєморозуміння, отже, для специфічних комунікативних потреб

Фахова мова охоплює терміни, фахову лексику, синтаксичні та стилістичні конструкції, фонетичні та морфологічні засоби, тощо, і є частиною загальноповживаної мови [61, с.13]. Отже, фахова мова це засіб обміну знаннями, досвідом між фахівцями у певній професійній сфері, а також співвідношення певної галузі знань з відповідною комунікативною сферою.

Всі наведені вище дефініції свідчать про те, що фахові мови не є самостійними мовними системами, а знаходяться в різних відносинах із загальноповживаною мовою. Це так звана сукупність мовних засобів, що потім можна застосовувати у галузі комунікації, яка є професійно замкнутою, і забезпечується взаєморозуміння між людьми певної сфери.

За своїм складом мова професійної комунікації не є однорідною і складається з термінів, професіоналізмів, професійних жаргонізмів тощо. В. Шмідт відобразив професійну лексику наступним чином: науковець вважає, що термін – це фахове слово, яке має свою дефініцію. Слова «standardisierte» та «nichtstandardisierte Termini» означають уніфіковані та неуніфіковані терміни. Відповідно термін «Halbtermini» – це фахові неекспресивні слова й вирази, а також професіоналізми. Термін «Fachjargonismen» – це експресивно забарвлені слова та словосполучення, які відображають предмети та явища відповідної галузі знань [75, с. 20] (цит. за 1, с. 18).

Термінологічність – це риса наукового стилю або ж інформативне ядро лексики мов науки. На цьому етапі варто також проаналізувати таке поняття як «термін». А. Ішмуратов зазначає, що «термін (від лат. terminus ‘ межа, кордон,

кінєць') – слово або словосполучення, яке позначає поняття, що використовується в певній галузі знання з максимально точним смисловим визначенням» [10, с. 636]. Відповідно до «Великого тлумачного словника сучасної української мови», термін має декілька значень:

1) відтинок, проміжок часу, визначений, установлений для чогонебудь;

2) строк, наприклад, термін кредиту тощо [6].

Л. О. Симоненко зауважує, що варто проаналізувати завдання. Наприклад, описати лексичний арсенал, який розкриває загальну панораму сучасної науки і прогресу суспільства [24].

В. І. Карабан визначає термін як мовний знак, що репрезентує поняття спеціальної, професійної галузі науки або техніки. Він вважає, що науково-технічні терміни становлять суттєву складову науково-технічних текстів [14, с. 54].

Проаналізувавши варіанти визначення «терміну», можна зробити висновок, що маємо різні формулювання, але акцентуємо на характерні ознаки, протиставляючи одиниці мови.

Характеризуючи критерії лексичних та граматичних особливостей фахової мови, М. Д. Гінзбург виокремлює сім основних критеріїв фахової мови, які відокремлюють її від загальнозживаної мови [7, с. 25]:

належність до певного професійного середовища;

– використання лінгвістичних засобів, притаманних мові науки,

наявність специфічної, вузькогалузевої термінології;

– наявність визначених мовних норм, які включають в себе як загальні норми певної літературної мови, так і додаткові норми, які роблять фахові тексти однозначно зрозумілими;

– форма подання фахових мов включає в себе ефективні вербальні та невербальні засоби представлення наукових понять, законів, принципів, теорій;

за ступенем інтернаціоналізованості, фахова мова більш інтернаціоналізована, ніж загальноживана мова, що пояснюється тим, що фахова мова має бути зрозуміла спеціалістам всього світу, що досягається шляхом використання великої кількості інтернаціональної термінології;

– за ступенем природності, фахова мова, в більшості випадків – частково штучна, а отже, включає в себе природну мову з елементами штучних мов;

– за ступенем відкритості до інших знакових систем, термінологія, номенклатура та окремі системи фахових мов є частково відкритими знаковими системами, а інші системи – закритими.

Отже, можна зробити висновки про те, що фахова мова – мова окремих галузей, основу якої складає фахова термінологія, що включає в себе основні поняття діяльності певної галузі, якою, для встановлення взаєморозуміння, оперують учасники професійної діяльності. Фахова мова володіє певними особливостями, які відрізняють її від загальноживаної мови, проте, з огляду на те, що фахова мова включає в себе не тільки термінологію, її вагому частину складає і загальноживана лексика. Отже, фахова мова представляє собою поєднання фахової термінології та загальноживаної лексики.

Характеризуючи особливості фахової мови бізнесу, варто зазначити, що в умовах сучасності, бізнес стає основою життя суспільства. В англійській науковій традиції існує такий напрям досліджень, як «business discourse research», пов'язаний з описом взаємодії між індивідами, які переслідують позамовні цілі отримання фінансової вигоди.

Відомий західноєвропейський фахівець Ф. Баргісла-Чаппіні визначає бізнес-дискурс як «все, що пов'язане з тим, як люди спілкуються, використовуючи живе спілкування або листування, в комерційних організаціях для виконання роботи», як «соціальне спілкування в бізнес-контексті» [39, с. 2].

Історія досліджень бізнес-дискурсу в рамках бізнес-лінгвістики бере початок у прикладних роботах авторів Західної Європи та США з навчання професійним мовам – мовам для спеціальних цілей, що датується періодом 1970–

1980-ті рр. До 1990-х рр. західноєвропейські та американські вчені, переважно вивчають англійську мову ділового спілкування, усвідомлюють існування зазору між бізнес-спілкуванням, освоєваним в навчанні, і бізнес-комунікацією, яку пропонує реальна практика підприємництва [39, с. 16]. Спроба розібратися з тим, як влаштована бізнес-комунікація, призводить до формування і втілення теоретичного сценарію бізнес-лінгвістики, появи наукових праць, в яких визначені об'єкт, предмет і методологія досліджень, а також виявлені, обґрунтовані і частково описані конструктивна і посередницька роль мови (мовного спілкування) в культурі організацій і корпоративних суб'єктів, а також закономірності основних типів і жанрів сучасного бізнес-спілкування (С. Тітц, Л. Коен, Ст. Бхатія, Ф. Баргіела-Чаппіні, А. Пеннікук, Х. Спенчер-Оаті, Л. Бімер, Ай. Вайнер, Л. Путнам, Дж. Пончіні, К. Нікерсон, Д. Сайферт та ін.) [39 с. 16].

В українській лінгвістиці, дослідження в рамках бізнес-лінгвістики розпочались відносно нещодавно, що може бути зумовлене традиційною закритістю бізнес-сфери. Вітчизняний дослідник А. Р. Полохач зазначає, що бізнес-лінгвістика є «молодим» напрямом у лінгвістиці, та визначає бізнес-лінгвістику як синтез ділової мови та економічної термінології, що вивчає функціонування мови і використання мовних ресурсів в бізнес-діяльності [22, с. 272]. Дослідник акцентує увагу на міждисциплінарному підході, де вивчаються ключові напрямки:

- 1) бізнес-дискурс;
- 2) бізнес-риторика;
- 3) документознавство (документаційна лінгвістика), тощо.

А. Р. Полохач також зазначає, що бізнес-лінгвістика межує з такими галузями, як медіалінгвістика, юридична лінгвістика, політична лінгвістика, економічна лінгвістика, де предметом є функціонування мови в бізнесі, а об'єктом - бізнес-дискурс, який науковець визначає як відкриту сукупність текстів, інтегрованих бізнес-тематикою і як вербалізацію ділового спілкування [22, с. 272].

Говорячи про термінологію як англійськомовного, так і українськомовного бізнес-дискурсу, варто зазначити, що з огляду на широкий тематичний спектр, який охоплює цей підвид дискурсу, необхідно виокремити, що існують різні термінологічні групи, які включає в себе бізнес-термінологія. Орієнтуючись на функціональний поділ бізнес-дискурсу, виокремимо тематичні групи термінології бізнес-дискурсу:

1) термінологія навчального та академічного бізнес-дискурсу, яка функціонує здебільшого в підручниках, посібниках, дослідженнях різних аспектів бізнесу, менеджменту та підприємництва;

2) термінологія ритуально-суспільного бізнес-дискурсу, яка застосовується в доповідях, промовах корпоративних виконавців перед акціонерами та персоналом, презентаціях, дискурсі PR та реклами;

3) термінологія бізнес-дискурсу документів, тобто ділова термінологія, яка має місце у діловому листуванні, корпоративних документах, розпорядженнях, статуті компанії, тощо;

4) термінологія дискурсу медіабізнесу, яка застосовується в процесі освітлення діяльності компанії в текстах медіа-дискурсу;

5) термінологія дискурсу професійної ділової комунікації, тобто фахова термінологія або професіоналізми, які застосовується в рамках переговорів, обговорення питань з клієнтами, колегами, включаючи виробничий та технічний дискурс, а також сленг та арго, які застосовуються в бізнес-дискурсі [56, с. 244].

данюшина

За спеціальними галузями бізнес-дискурсу, можна виокремити наступні групи термінології:

- термінологія менеджменту;
- термінологія банківської справи, торгівлі, бухгалтерії;
- термінологія виробництва, яка варіюється в залежності від галузі функціонування компанії;
- вузькогалузева термінологія, яка варіюється в залежності від галузі функціонування компанії;

– термінологія реклами та маркетингу;
 – ділова та юридична термінологія;
 – навчальна та академічна мова бізнесу, економіки та менеджменту, яка використовується в підручниках чи в наукових матеріалах, публікаціях, лекціях, тренінгах, консультаціях та семінарах на теми бізнесу.

Отже, термінологія бізнесу становить широкий пласт термінів, які включають в себе як вузькогалузеві так і загальнозживані терміни.
 В даний час англійська мова стала невід'ємною частиною нашого життя.

При стрімкому прогресі у вивченні науки, новітніх технологій, економічних та політичних взаємин на міжнародному рівні, велику значимість набувають знання іноземної мови для спілкування між партнерами та колегами.

Ділова англійська стає життєво необхідним засобом налагодження взаємин між бізнесменами, фахівцями та співробітниками міжнародних компаній. Саме можливість грамотно вести переговори та укласти контракти щодо засобів використання іноземної мови визначає імідж та професійний рівень партнерів з бізнесу.

Ділова англійська – це важлива складова у сфері великого бізнесу. Він дозволяє без проблем проводити різноманітні презентації, переговори, вести ділові листування, що дає можливість укласти найважливіші контракти та сприяє зростанню прибутку та розвитку компанії.

На сьогоднішній день при влаштуванні на престижну роботу з високим доходом, роботодавців цікавить рівень володіння іноземною мовою, часто це є ключовим фактором при розгляді вашої кандидатури. Можливо вам доведеться поспілкуватись з роботодавцем по-англійськи або написати резюме. Тоді знання мови на базовому рівні, володіння якого цілком достатньо для звичайного туриста, буде недостатньо, якщо перед Вами діловий партнер.

Ділова англійська - це не лише співбесіди та написання резюме. Коли Ви потрапляєте у бізнес сферу, Вам постійно необхідно проводити презентації, переговори, відповідати на дзвінки та здійснювати ділове листування, укладати

угоди тощо. Перелік завжди відкритий, і Ви, безперечно, цілком впевнено можете використовувати свої знання та здібності у вище перелічених сферах.

У наш час англійська мова визнана міжнародною. Він є першою або другою мовою в багатьох країнах світу і нею говорять більше 500 мільйонів людей у всьому світі. Через те, що економіка постійно вдосконалюється та глобалізується, виникає необхідність розвитку ділової англійської мови, тому що з'являються нові професійні терміни для вузькоспрямованих спеціальностей. Тому люди, які хочуть успішно працювати в будь-якій галузі

Висновки до першого розділу

В ході дослідження теоретичних джерел, нами було з'ясовано, що поняття перекладу визначається як вид міжмовного і міжкультурного посередництва, при якому мовою перекладу створюється текст (письмовий або усний), призначений для повноправної заміни оригіналу в якості комунікативно рівноцінного останньому.

Було з'ясовано, що переклад завжди здійснюється в певних цілях. Основні задачі виконує перекладач, де він повинен передати зміст оригіналу та врахувати культурних особливостей, мовні різноманітності і звичаїв обох народів.

В ході аналізу теоретичних джерел було з'ясовано, що фахова мова – мова окремих галузей, основу якої складає фахова термінологія, що включає в себе основні поняття діяльності певної галузі, якою, для встановлення взаєморозуміння, оперують учасники професійної діяльності.

Аналіз дозволив зробити висновки про те, що для фахової мови характерними є наступні критерії: належність до певного професійного середовища; використання лінгвістичних засобів, притаманних мові науки, наявність специфічної, вузькогалузевої термінології; наявність визначених мовних норм, які включають в себе як загальні норми певної літературної мови, так і додаткові норми; форма подання фахових мов включає в себе ефективні

вербальні та невербальні засоби; за ступенем інтернаціоналізованості, фахова мова більш інтернаціоналізована, ніж загальноповживана мова.

Зазначено, що в українській лінгвістиці, дослідження в рамках бізнес-лінгвістики розпочались відносно нещодавно, що зумовлене традиційною закритістю бізнес-сфери. Виокремлено такі тематичні групи термінології бізнес-дискурсу: 1) термінологія навчального та академічного бізнес-дискурсу, яка функціонує здебільшого в підручниках, посібниках, дослідженнях різних аспектів бізнесу, менеджменту та підприємництва;

2) термінологія ритуально-суспільного бізнес-дискурсу, яка застосовується в доповідях, промовах корпоративних виконавців перед акціонерами та персоналом, презентаціях, дискурсі PR та реклами;

3) термінологія бізнес-дискурсу документів, тобто ділова термінологія, яка має місце у діловому листуванні, корпоративних документах, розпорядженнях, статуті компанії, тощо;

4) термінологія дискурсу медіабізнесу, яка застосовується в процесі освітлення діяльності компанії в текстах медіа-дискурсу; 5) термінологія дискурсу професійної ділової комунікації.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ПОВІТНІСТЬ

ЗАПРОПОНОВАНОЇ ІДЕЇ, ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТЕРМІНУ МОНОМІАЛ ТА БІНОМІАЛ

НУБІП України

2.1. Класифікація бізнес-термінів у перекладацьких студіях

2.1.1 Класифікація термінів за структурою, походженням та деривативним гніздом

НУБІП України

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки, актуальним є питання структурної класифікації термінологічної лексики. Сучасні науковці мають різні точки зору на аспект класифікації термінологічних одиниць. Так, український дослідник А. Я. Коваленко [16] поділяє всі терміни за будовою на прості, складні та терміни - словосполучення. Таку ж точку зору має і О. В. Янкевець [37], Н. Р. Біян [4] та інші. Так, на думку дослідників, прості терміни – це такі, які

НУБІП України

складаються із одного слова: *circuit, sensor*. Складні терміни складаються з двох слів і пишуться разом або через дефіс: *flywheel*. Терміни -словосполучення, що мають декілька елементів: *circuit breaker* [16, с. 258]

НУБІП України

За структурним критерієм, дослідники [4; 16] розподіляють термінологію на наступні групи:

- терміни базового рівня, або ж терміни широкого вжитку: загальнонаукові терміни; термінологічні одиниці суміжних галузей; терміни базового рівня, що є зрозумілими навіть для людини, яка не володіє профільними знаннями;

НУБІП України

- вузькоспеціальні терміни, що різняться за тематикою: терміни, що номінують об'єкти та явища спеціальної професійної діяльності; професіоналізми, професійний сленг та жаргонізми.

НУБІП України

Варто звертати увагу також на певні моделі, що були описані частково О. І. Чайкою і А. І. Бамбурою:

1) Noun + Noun: *business cycle*;

2) Noun+Prep+Noun: *attempt to exploit*;

3) Adj + Noun: *horizontal merger*;

4) Adj+Ving: *affiliate marketing*;

5) Verb+Adj: *triple bottom*;

6) Ved+Noun: *present value*;

7) Ving+Noun: *working capital* [32; 74]

Необхідно відзначити, що перша модель Adj. + N. є найбільш продуктивною з усіх представлених. Переважна більшість двокомпонентних термінів є прикладами даної моделі. Терміни, утворені відповідно до цієї моделі, в більшості випадків являють собою іменник як загальнонауковий терміноелемент і прикметник, який обмежує, конкретизує і характеризує його.

В тому числі до цієї моделі відносяться такі приклади термінів, у яких один компонент (прикметник) представлений двома словами, але ми приймаємо його за єдиний терміноелемент, так як це складний прикметник, який несе в собі цілісний зміст, та поділ його є неможливим. Найчастіше використовується модель «Adjective + Noun», на другому місці – «Noun + Noun».

А. Я. Коваленко зазначає, що терміни об'єднуються в термінологічні системи, які у свою виражають поняття однієї галузі знань. [10, с. 134].

За деривативним принципом, українська дослідниця Н. І. Єльнікова виокремлює наступні види термінів:

1. Коренево-флексивні термінологічні одиниці.

Дослідниця зазначає, що відбувався процес запозичення і терміни надходили із мов-донорів так як вони вживалися в рідній мові.

2. Терміни, що є афіксальними дериватами, тобто мають у складі префікси або суфікси: *subaction*.

3. Терміни, які вважаються композитними дериватами, де спосіб творення базується на складанні двох коренів або основ: *unlawfulness*.

4. Терміни – аббревіатури, тобто іменники, що мають у своєму складі скорочені компоненти вихідного: *EU, EDRPOU* [11, с. 306].

Отже, наразі змінюється підхід до терміна при використанні його у вузько спеціалізованих умовах – у сфері вузькопрофесійного вжитку. Аналіз і детальне вивчення зібраного матеріалу дало змогу поглянути на питання з іншого ракурсу та по-новому тлумачити прості та складні терміни бізнесового характеру, з чого виникла потреба звернутись до короткої історії поняття «термін» у мовознавстві.

Це поняття, як відомо, походить від латинського *terminus* та грецького *τέρμα*, що означає „кінець, межа, закінчення“. В середні віки лінгвістична одиниця набуває семантики „визначення, позначення“, на той час давньофранцузьке *terme* позначало „слово“. Однак термін за час його історії розглядали по-різному. Як

підкреслювала В. Іващенко «українолька термінологія починає активно відроджуватися в 90-і рр. ХХ – на початку ХХІ ст.» [9, с. 46–47].

З перекладознавчого погляду запропоновано класифікацію корпоративних термінів, яка є актуальною для їх адекватного перекладу:

- 1) спеціальні корпоративні терміни;
- 2) корпоративні терміни-жаргонізми» [29; 114].

За походженням, термінологію сфери бізнесу можна класифікувати на терміни, що беруть початок у мові оригіналу та запозичені терміни. Існують різні способи класифікації запозиченого запасу термінів. Перш за все, запозичені слова та терміни можна класифікувати за характером самого запозичення як власне запозичення, кальки та семантичні кальки. Говорячи про термінологію бізнесу варто врахувати працю О. Р. Коваленко, що зазначає: «Певний масив новітньої бізнесової термінології функціонує в українській мові у двох варіантах – у вигляді кальок з оригіналу та їхніх українських еквівалентах» [16; 74]

Перекладацька калька – це термін, який утворено з елементів, існуючих в англійській мові відповідно до патернів вихідної мови (момент істини – *el momento de la verdad*).

Асиміляція – це процес зміни прийнятого слова. Процес засвоєння запозичень включає в себе зміни звукової форми морфологічної структури, граматичних характеристик, значення і вживання [12, с. 3].

Фонетична асиміляція включає в себе зміни звукової форми. Ступінь фонетичної адаптації залежить від періоду запозичення: чим раніше період, тим більше завершена ця адаптація.

Граматична адаптація зазвичай є менш тривалим процесом, оскільки для того, щоб адекватно функціонувати в мові одержувача, запозичення має повністю змінити свою парадигму. Існують також відомі винятки, процес семантичної асиміляції має багато форм: звуження значень (зазвичай багатозначні слова запозичуються в одному із значень), спеціалізація або узагальнення значень, набуття нових значень у мові одержувача, зміщення первинного значення на позицію вторинного значення. Повністю асимільованими запозиченнями є слова та терміни, що зазнали всі види асиміляції. Такі слова часто вживаються і стилістично нейтральні, вони можуть зустрічатися як домінуючі слова та терміни в синонімічній групі. Вони беруть активну участь у словотворенні [12, с. 4].

Частково асимільовані запозичення – це слова, які складаються одного з типів асиміляції. Вони поділяються на групи:

1) запозичення, які не асимілюються семантично. Такі слова зазвичай позначають об'єкти і поняття, властиві країні, з якої вони прийшли.

2) запозичені слова не асимілюються граматично, наприклад іменники, запозичені з латинської або грецької мов, які зберігають свої первісні форми множини (*datum* – дані, *phenomenon* – явища).

3) запозичені слова не повністю асимільовані фонетично. Ці слова містять особливості в нагодосі, поєднання звуків, які не є стандартними.

4) запозичені слова не повністю асимільовані графічно. У багатьох випадках один і той же термін двічі було запозичено з однієї або різних мов.

Інтернаціоналізми. Існує багато термінів, які були запозичені кількома мовами. Такі терміни в основному латинського і грецького походження і передають поняття, які мають важливе значення в області комунікації в різних країнах [12, с. 5].

Як зазначалось раніше, існують різні типи термінологічних запозичень: прямі запозичення, гібриди, калька, напівкалька, терміни, професіоналізм та інші.

Пряме запозичення. Тільки при ретельному вивченні ми можемо виявити, що терміни, утворені таким чином, були запозичені в англійську мову.

Калькування. Калька – термін іноземного походження, що застосовується зі збереженням фонетичного і графічного вигляду. Існують різні способи творення кальки: лексичний, словотворчий, семантичний. Кальки можна

розглядати як спосіб запозичення і як спосіб виробництва слів. Лексичні кальки

виникають в результаті буквального перекладу на англійську мову іноземного слова по частинах. Семантична калька – це терміни, які отримують нові значення під впливом іншої мови, крім властивих в її лексичній системі [12, с.

6].

Отже, можна зробити висновки про те, що за структурним критерієм, терміни сфери бізнесу поділяються на прості, складні та терміни-словосполучення. За деривативним критерієм було виокремлено: коренево-флексивні одиниці, терміни - афіксальні деривати, терміни - композитні

деривати, терміни-аббревіатури. За походженням, термінологію сфери бізнесу

було класифіковано на терміни, що беруть початок у мові оригіналу та запозичені терміни.

Як відомо, наше життя не стоїть на місці: швидко розвиваються наука, техніка, нові технології. Безперечно, всі ці зміни знаходять своє відображення в

мові: з'являються нові терміни, необхідні для кожної конкретної галузі знань, уможлиблюючи її подальший розвиток, створюючи умови для передачі нових

знань іншим людям. Деякі терміни старіють і стають маловживаними, або переходять у загальний літературний або навіть нейтральний словник мови.

Перш ніж дати коротку характеристику основних способів терміноутворення, необхідно відзначити деякі загальні риси, що відрізняють словотворення у мові науки від словотвору загальнолітературною мовою.

При виділенні загальних особливостей словотвори термінології за основу беруться певні відмітні ознаки терміна, які вважатимуться достатніми для відмежування терміна від загальноживаного слова. Ця відмінність зводиться до того, що: 1) термін – це мовна одиниця (слово чи словосполучення), що функціонально належить мові науки; 2) термін служить для найменування будь-якого поняття, явища, об'єкта науки; 3) терміну необхідна дефініція, яка визначає його зміст, акцентуючи увагу на його відмітних ознаках, завдяки чому створюється можливість відрізнити один від одного і при цьому класифікувати схожі поняття, розмістивши в одній групі.

У праці О. І. Чайки знаходимо визначення: «Зрозуміло, що одна з основних вимог до терміна – стилістична нейтральність, тобто термін позбавлений емоційноекспресивного забарвлення. У вітчизняному мовознавстві термін мотивований, а значить, існує відповідність лексичного значення терміна (прямого, безпосереднього, внутрішнього значення слова чи словосполучки) до позначуваного ним поняття» [49; 102].

Подібні положення, характерні для словотвору термінів:

1. Загальноживана лексика вже своєю назвою вказує на свою роль у системі мови: вона необхідна для спілкування представників суспільства у різних, у тому числі побутових, ситуаціях. У зв'язку з цим вона може бути створена будь-яким членом даного товариства, закріпитися в мові силу її необхідності та бути широко використана:

□ workaholic – людина, одержима роботою, трудоголік;

□ brick – рання модель мобільного телефону з обмеженою функціональністю; 2. смартфон або інший електронний пристрій, який перестав функціонувати;

□ chatroom – область в Інтернеті, де люди можуть спілкуватись за допомогою письмових повідомлень;

□ work-to-rule – виступ робітників із вимогами дотримуватись усіх пунктів трудового договору.

Що стосується термінів, вони створюються людьми будь-якої спеціальності, виходячи з їх професійних потреб, і застосовуються в даній сфері для реалізації професійних інтересів, та фіксуються у спеціальній літературі.

Подальша доля терміну може скластися по-різному: він може залишатися незрозумілим широкій групі людей, яка не має спеціальних знань.

- forex reserve (forex - foreign + exchange) – резерви в іноземній валюті;
- imprex transactions (imprex - import + export) – експортно-імпортні угоди;
- analysis paralysis – параліч аналізу, тобто повна нездатність досягти рішення через надмірний аналіз ситуації;

2. Словотвір термінів завжди є усвідомленим і добре продуманим. У цьому сенсі терміни нагадують власні імена, тому що, подібно до них, з'являються слідом за новим поняттям, новою реальією: Fahrenheit – шкала Фаренгейта, розроблена німецьким фізиком Даніелем Габріелем Фаренгейтом; Bluetooth – специфікація бездротових мереж, найменування походить від перекладеного англійською мовою прізвища короля Харальда I Синезубого (Harald Blåtand).

Створення термінів дозволяє впроваджувати в галузеві термінології спеціалізовані значення слівотворчі морфеми, які пов'язують певну систему понять з певною системою мовних засобів вираження цих понять. Так, наприклад, використовується серія терміноелементів: mono-, mega-, kilo-, micro-, meta- і т. д.: microeconomics – мікроекономіка, microclimate – мікроклімат, monopoly – монополія, metaphysical – метафізичний. Будучи міжнародними засобами вираження понять, зазначені терміноелементи мають загальноприйнятий зміст і міцно укорінилися у наукових термінологіях різних мов.

3. Утворення нових термінів є контрольованою та регульованою дією. Воно знаходить відображення у різних термінологічних словниках, збірниках та у існуючих термінологічних стандартах, що контролюють створення науково обґрунтованих, упорядкованих термінологій.

4. Процес утворення термінів відрізняється від створення лексики розмовного стилю. Якщо останнього достатнім вважатимуться використання

однієї з існуючих способів словотворення, то терміна необхідна ще й дефініція поняття. І це є необхідною умовою для утворення терміну, оскільки без визначення змісту даного поняття, без виділення тих ознак, які б відокремлювали дане поняття від іншого, значення терміна не буде ясним. Наприклад, термін СІФ (англ. CIF, cost – ціна, insurance – страхування, freight – фрахт) – у зовнішній торгівлі вид договору купівлі-продажу, пов'язаного з доставкою товару морським шляхом, ціна товару включає його вартість, витрати на страхування та перевезення від порту відправлення до порту призначення; retroactive bonification – зворотна боніфікація, т. е. знижка з ціни поставленого товару, якщо його якість нижче обумовленого договором.

Ми розглянули характеристику термінів, основні способи терміноутворення, деякі ознаки, що відрізняють словотворення в мові науки від словотвору в загальнолітературній мові. Тепер ще одне завдання лінгвістики – про класифікацію існуючих мовних – мовних одиниць. Розглянемо граматичну класифікацію термінів.

При класифікації термінів з урахуванням їхньої морфолого-синтаксичної структури виділяються два основних типи термінів:

1. Слова;

2. Словосполучення.

1. Слова.

Класифікація здійснюється відповідно до морфемної структури слова:

1. Непохідні: supply – попит, demand – пропозиція, share – частка, акція, manufacture – виробництво, виробництво, goods – товари, речі, fund – запас, резерв, фонд, капітал.

2. Похідні: buyer – покупець, buying – покупка, cashless – не має готівки, cashier – касир, marketable – ходкий, швидко реалізований (про товар), repay – повертати (борг), погашати (позику), serviceable – корисний, придатний, міцний, unbusinesslike – непрактичний.

3. Складні: book-keeper – рахівник, бухгалтер; breakdown – спад, криза, розвал; share-holder – акціонер; manpower – робоча сила, людські ресурси; man-

made – штучний, зроблений руками людини; low-paid - низькооплачуваний; high-powered – впливовий, що має владу.

4. Аббревіатури : asap – as soon as possible – якнайшвидше, b/e – bill of exchange – переказний вексель, bkd – booked – замовлений, a/c – account – рахунок, foc – free of charge – безкоштовно , P.O.D. – pay on delivery – накладений платіж, LOC – letter of commitment – гарантійний лист.

Морфологічна структура термінів може бути різною: у текстах вживаються самостійно й у складі термінологічних словосполучень – іменники, дієслова,

прикметники та прислівники. Наприклад, широко застосовуються дієслова: to

redeem – викуповувати, погашати, вилучати з обігу, to reduce – скорочувати, знижувати, to ship – вантажити, відправляти, to employ – наймати, давати роботу, тримати на службі, to overrate – завищувати вартість, переоцінювати, до embargo – забороняти ввезення чи вивезення, затримувати.

Прикметники беруть велику участь у терміноутворенні, будучи необхідними елементами складових (складних) термінів, але склад складного терміну прикметники несамостійні, виконують функцію визначення: competitive position – конкурентоспроможність, buying power – купівельна спроможність,

outstanding accounts – неоплачені рахунки, borrowed money – позичка, позика,

trading house – торгова фірма

Може також термінуватися ознака дії або ознака ознаки, причому мовною засобом вираження є прислівники: фактично – фактично, дійсно, cheaply –

дешево, легко, immensely – надзвичайно, незвичайно, manually – вручну, primarily – спочатку, irresponsibly – безвідповідально, sincerely – щиро.

Таким чином, у мовленні в процесі термінування різних видів понять існують терміни-дієслова, прикметники, прислівники. Однак у словники включаються в основному іменники та іменні словосполучення, тому що цей тип

термінів: 1) називає предмети і виражає поняття про них, що є основою комунікативних процесів; 2) має високу частотність в науково-технічних та професійних текстах.

2. Словосполучення.

Терміни цієї групи класифікуються відповідно до типу їх структури:

1. Прості словосполучення, що складаються, як правило, із двох знаменних слів, одне виступає головним, а інше – залежним, визначальним: production relations – виробничі відносини, tax relief – знижка з податку, individual property – власність, business proposition –

ділова пропозиція, reciprocity agreement – угода, заснована на взаємності, pay-roll records – Плагіжні відомості, current output – поточний обсяг виробництва.

2. Складні словосполучення, де залежні слова виражають різні відтінки значення головного слова. Наприклад, price adjustment process – процес регулювання грошей, production of shipping documents – пред'явлення вантажних документів, more offers than inquires – пропозиція перевищує попит, to offer new credit facilities – запропонувати нові види кредитування, value of shipments and receipts – загальний обсяг відвантажень та наданих послуг у грошах.

Таким чином, різні частини мови широко застосовуються та відіграють велику роль у терміноутворенні, визначаючи синтаксичну структуру словосполучення, його грамагічну модель.

Можна зробити такі висновки:

1. Терміни англійської мови, що характеризуються властивими лише їм особливостями, базуються на основі наявних слів, а також коренів загальнолітературної та спеціальної лексики.

2. Вивчаючи етимологію термінів англійської, можна виділити три групи слів: 1) терміни, запозичені з інших іноземних мов; 2) терміни, утворені із загального словникового запасу, за допомогою семантичної зміни; 3) терміни, сформовані за допомогою спеціальних суфіксів та префіксів.

3. Метою виділення і класифікації різних видів перекладацьких трансформацій необхідно звернутися до праць вчених-перекладачів.

В рамках дослідження, аналізуючи праці вчених, виокремлено такі тематичні групи термінології бізнес-дискурсу:

1) термінологія навчального та академічного бізнес-дискурсу, яка функціонує здебільшого в підручниках, посібниках, дослідженнях різних аспектів бізнесу, менеджменту та підприємництва;

2) термінологія ритуально-суспільного бізнес-дискурсу, яка застосовується в доповідях, промовах корпоративних виконавців перед акціонерами та персоналом, презентаціях, дискурсі PR та реклами;

3) термінологія бізнес-дискурсу документів, тобто ділова термінологія, яка має місце у діловому листуванні, корпоративних документах, розпорядженнях, статуті компанії, тощо;

4) термінологія дискурсу медіабізнесу, яка застосовується в процесі освітлення діяльності компанії в текстах медіа-дискурсу;

5) термінологія дискурсу професійної ділової комунікації.

2.2. Вимоги до термінів в мовах та особливості їх перекладу

Терміни постійно зазнають змін, адже постійно відбуваються запозичення, додавання нових, що створює значну перекладацьку проблему, особливу увагу варто звернути на переклад термінів дискурсу бізнесу, адже важливий момент – це застосування перекладацьких трансформацій. Т.Р. Кияк у своїй роботі «Теорія і практика перекладу», вказує що основою термінології є процес утворення нових понять, крім того він вказує, що термінознавство може слугувати частиною прикладного мовознавства [15, с. 15]. Термін «трансформація» зустрічається в роботах різних вчених але ми проаналізувавши всі визначення, можемо стверджувати, що «перекладацька трансформація» – це певне перетворення, що є обов'язковим задля досягнення адекватності між вихідним і кінцевим мовним виразом. В. І. Карабан виокремлює такі перекладацькі трансформації, що застосовуються при перекладі термінології:

1) Лексичні трансформації:

- конкретизація;
- генералізація;

– додавання;
 – вилучення;
 – контекстуальна заміна;
 – перестановка слів;

– формальна негативація.

2. Граматичні трансформації:
 – пермутація;
 – субституція;

– додавання;

– вилучення;
 – комплексна трансформація [14 с. 46–63].

«Одним із найпоширеніших прийомів перекладу є транскодування. Також доречно використовувати транслітерацію та транскрипцію, оскільки значна частина термінології має латинське походження і схильна до інтернаціоналізації» [18; 12].

Зазначимо, що термін входить до терміносистеми.

Отже, було встановлено, що «терміни повинні узгоджуватися з морфологічними, синтаксичними і фонологічними нормами досліджуваної мови

й відповідати визначеним критеріям, серед яких основними є:

- 1) системність;
- 2) відповідність лексичного значення терміна до позначеного ним поняття;
- 3) відповідність терміна поняттю, що є однозначною;
- 4) раціональна стислість;
- 5) стилістична нейтральність;
- 6) словотворча здатність або ж дериваційна;
- 7) переважність рідної мови, аніж застосування відповідників;
- 8) згармонізованість термінів або ж називаємо це міжпредметною та

міжмовною узгодженістю понять; 9) наявність визначення поняття [32; 74].

2.3. Визначення дефініції для мономіала та біноміала за Чайкою

Наразі, існують цікаві дослідження науковців щодо структури та особливостей термінології. Одним з найбільш цікавих, на нашу думку, є дослідження сучасної вітчизняної наукологині О. Чайки [49; 50], яка пропонує математичний підхід до розуміння сутності термінології.

Дослідниця співставляє термінологічні сполучення та алгебраїчні формули, припускаючи, що структура термінологічних сполучень – аналогічна алгебраїчним формулам. Дослідниця зазначає: «ключовим способом схематизації аналітичної методології є визначення взаємозв'язку між терміном і компонентами терміну, де такий термін має більш складний характер, з подальшим акцентом на першу підкатегорію в пропонованій класифікації, що отримала обмежену назву» [49, с. 101].

У нашій праці зазначається, що «Подібність алгебраїчного виразу, до якого входить одночлен (мономіал), двочлен (біноміал), тричлен чи многочлен (тримоніал і полімоніал) відповідно, і термінологічного виразу у формі сталої терміносполуки вможливають у подальшому створення коду, який дасть змогу інженерам ІТ-індустрії, комп'ютерним лінгвістам тощо створити програмні продукти майбутнього для е-читання й розпізнавання текстів, машинного перекладу, автоматизації / роботизації робочих процесів. Крім того, для синтаксичних моделей мономіалів (терміносполук) в англійській мові бізнесу характерні лексична й морфологічна систематичність, раціональна стислість й однозначна відповідність терміна поняттю. За своєю структурою бізнес-мономіали в англійському термінологічному корпусі мови здебільшого складаються з двох, трьох та багатьох компонентів. Аналіз, опис і класифікація бізнес-мономіалів англійської мови з огляду на алгебраїчність виразу вможливають швидші темпи роботи з мовознавчими ресурсами для фахівця в технічній сфері знань» [32, с. 72].

Поєднавши теорію Фердинанда де Соссюра про те, що лінгвістичні сутності є частинами системи і визначаються типом їх взаємовідносин всередині цієї системи [58, с. 108], з одного боку, і теорії Хомського (1994) про мову як конструкції речення, які можуть бути породжені з іншого боку, використовуючи трансформаційні граматики [54], дослідниця пропонує розглядати зв'язок між алгебраїчними виразами в математичній логіці та лінгвістиці. На її думку, у лінгвістиці, як і у математиці «одночлени (мономіали) вводяться через перелік властивостей, які є як логічно необхідними, так і достатніми» [49, с. 102] на відміну від багаточленів (біноміалів) – «біноміал визначається як алгебраїчна сума мономіалів, але класифікація мономіалів як біноміалів виправдана розглядом суми мономіала та нульового мономіала» [49, с. 103].

Отже, за критерієм взаємозв'язку термінології з математикою та логікою дослідниця пропонує поділ англійської термінології на:

1. терміни-мономіали;
2. терміни-біноміали.

Термін-мономіал – термін, який може бути розширений за допомогою модифікатора / модифікаторів або нерозширений. Біноміал, в свою чергу, означає додавання двох або більше термінів, які можуть бути розширені за допомогою модифікатора / модифікаторів або залишатися нерозширеними, відповідно [49, с. 104].

Під «мономіалом» розуміємо термінологічний вираз, який є поєднанням змінної (-их) і констант(и) – одного або більше сполучень / кластерів, що утворюють сталий термінологічний вираз як нероздільну сполуку й можуть бути поєднані сполучниками і / й / та й чи / або, щоб утворити терміносполуку за вимогами конкретної галузі знань [49, с. 102].

У свою чергу, досліджуючи «бізнес-мономіали» зауважимо, що це мономіал термінологічного корпусу у сфері бізнесу або ж бізнес-комунікації. Міжкультурна комунікація в професійній галузі будь-якої діяльності мовця вимагає поєднання низки інструментів, що є не лише лінгвістичними.

О. І. Чайка звертає увагу також на те, що виділяються мономіали та поліноміали, що диференціюються на біноміали (двочлени) та тримоміали (тричлени) [31, с. 114–121]. Емпіричним шляхом було встановлено, що бізнес-мономіали поділяються на 2 категорії: однокомпонентні та багатоконпонентні, де різниться кількість лексичних одиниць. Щоб визначити, який є термін або ж мономіал, ми звертаємо увагу на міжнародну внутрішню форму. Оцінюючи кількість терміноелементів, було виділено одно-, дво- та полікомпонентні мономіали, де найбільшу кількість займають двокомпонентні бізнес-мономіали, а на останній позиції полікомпонентні. Зважаючи на морфологічну ознаку терміна бізнес-мономіала виділяємо іменникові, прикметникові та дієслівні мономіали. Зробивши класифікацію, враховуючи алгебраїчний підхід лінгвістики, прийнято рішення зважати на особливості алгебраїчного виразу та його зовнішнє оформлення [32, с. 74].

2.4 Класифікація мономіалів і біноміалів в АУМ

Розглянемо, яку класифікацію мономіалів та біноміалів пропонує О. Чайка. Так, на думку дослідниці, мономіали включають в себе [49]:

1.1 Простий мономіал, який складається тільки з одного слова;

1.2. Складений мономіал, який може складатися з двох компонентів (алгебраїчних термінів):

1.2.1. Adjective + Noun (прикметник + іменник в однині);

1.2.2. Adjective + Noun (прикметник + іменник у множині);

1.2.3. Noun + Noun (іменник + іменник);

1.2.4. Noun + Preposition + Noun (іменник + прийменник + іменник);

1.3. Складний мономіал, який може складатися з трьох компонентів (термінів):

1.3.1. Adverb + Adjective + Noun (Прислівник + Прикметник + Іменник);

1.3.2. Noun + preposition + Adjective + Noun (Іменник + прийменник + прикметник + іменник);

1.3.3. Adjective + Noun + Noun (Прикметник + Іменник + Іменник);

1.3.4. Noun + Noun + Noun (Іменник + Іменник + Іменник);

1.4. Багатокомпонентні мономіали-синтаксичні структури:

1.4.1. Verb + Noun + Preposition + Noun + Preposition + Noun (Дієслово + Іменник + Прийменник + Іменник + Прийменник + Іменник);

1.4.2. Noun + Preposition + Participle I + Adjective + Noun (Іменник + прийменник + причастя I + прикметник + іменник);

1.4.3. Noun + Preposition + Noun + Preposition + Adjective + Noun (Іменник + Прийменник + Іменник + Прийменник + Прикметник + Іменник);

1.4.4. Verb + Noun + Preposition + Adjective + Noun (Дієслово + Іменник + Прийменник + Прикметник + Іменник);

1.4.5. Adjective + Noun + Preposition + Verb + Noun (Прикметник + Іменник + Прийменник + Дієслово + Іменник);

1.4.6. Adverb + Adjective + Adjective + Noun (Прислівник + Прикметник + Прикметник + Іменник);

1.4.7. Noun + Preposition + Adjective + Noun + Noun, for instance (Іменник + Прийменник + Прикметник + Іменник + Іменник);

1.4.8. Noun + Verb + Adjective + Noun (Іменник + Дієслово + Прикметник + Іменник);

1.4.9. Participle II + Noun + Noun + Noun (Дієприкметник II + іменник + іменник + іменник);

1.4.10. Adjective + Noun + Preposition + Adjective + Noun (Прикметник + Іменник + Прийменник + Прикметник + Іменник);

1.4.11. Noun + Preposition + Adjective + Noun + Conjunction + Noun (Іменник + Прийменник + Прикметник + Іменник + Союз + Іменник);

1.4.12. Noun + Preposition + Adjective + Adjective + Noun (Іменник + Прийменник + Прикметник + Прикметник + Іменник);

1.4.13. Adverb + Participle II + Noun + Preposition + Noun (Прислівник + дієприкметник + іменник + прийменник + іменник);

1.4.14. Adjective + Noun + Preposition + Participle I + Participle II + Noun

(Прикметник + іменник + прийменник + дієприкметник I + дієприкметник II + іменник) [50].

2. Біноміали:

2.1 Двоскладні біноміали;

2.2 Трискладні біноміали [49].

Висновки до другого розділу

В другому розділі розглянуто існуючі класифікації термінології сфери бізнесу та теоретичні засади перекладу термінів цієї сфери. Встановлено, що за будовою, терміни сфери бізнесу розподіляються на прості, складні та терміни словосполучення. За структурним критерієм, дослідники розподіляють термінологію на наступні групи:

— терміни базового рівня, або ж терміни широкого вжитку: загальнонаукові терміни; вузькоспеціальні терміни, що різняться за тематикою.

За деривативним принципом, дослідники виокремлюють наступні види термінів:

1. Коренево - флективні одиниці;

2. Терміни - афіксальні деривати;

3. Терміни - композитні деривати;

4. Терміни-аббревіатури.

За походженням, термінологію сфери бізнесу було класифіковано на терміни, що беруть початок у мові оригіналу та запозичені терміни.

Було також розглянуто математичний підхід до розуміння сутності термінології. За критерієм взаємозв'язку термінології з математикою та логікою, дослідниця пропонує поділ англійської термінології на: терміни-мономіали; терміни-біноміали. Встановлено, що термін-мономіал – термін, який може бути розширений за допомогою модифікатора / модифікаторів або нерозширений.

Біноміал включає в себе додавання двох або більше термінів, які можуть бути розширені за допомогою модифікатора / модифікаторів або залишатися нерозширеними, відповідно.

Аналіз показав, що переклад термінів дискурсу бізнесу становить перекладацьку проблему через те, що їх переклад характеризується необхідністю застосування перекладацьких трансформацій. А також проаналізовано з теоретичної точки зору застосування мономіалів, а саме: бізнес-мономіалів у сучасній лінгвістиці.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 3

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ ТЕРМІНОЛОГІЇ БІЗНЕС- ДИСКУРСУ

3.1. Застосування еквівалентного перекладу та лексичних трансформацій

Процес перекладу є складним та багатогранним процесом, зважаючи на відмінності, що призводить до перекладацьких складнощів при перекладі з англійської на українську. Наприклад, у процесі перекладу можуть бути втрати, щоб мінімізувати цей процес використовуємо «перекладацькі трансформації».

Термін «перекладацькі трансформації» активно використовується як сучасними перекладознавцями, так і класиками теорії перекладу. Однак, між ними немає абсолютної згоди щодо того, як правильно трактувати дане поняття.

Спочатку термін «трансформація» відіграв чималу роль у становленні «трансформаційної граматики», автором якої став відомий американський лінгвіст Ноам Хомський. У своїй роботі «Синтаксичні структури» дослідник повідомляє, що «трансформаційна граMATика займається правилами побудови синтаксичних структур, які мають один і той же план змісту, але відрізняються за планом вираження. Згідно з правилами трансформації, з вихідної структури виводяться всі інші, і навпаки, всі структури зводяться до ядерної» [54].

Аналізуючи книгу Л. М. Черноватого, стає відомо, що ми маємо різні перекладацькі прийоми. Наприклад, перекладацьке транскрибування та транслітерація, калькування, лексико-семантичні заміни: конкретизація, генералізація, модуляція, антонімічний переклад, експлікація (описовий переклад), компенсація [34].

У теорії перекладу існує безліч типів перекладацьких трансформацій. Різні вчені пропонували різні класифікації перекладацьких трансформацій. Серед прийомів, які найчастіше використовуються при перекладі бізнес-термінів, ми

можемо знайти такі лексичні прийоми, як транскрибування та транслітерація, калькування, конкретизація, генералізація, лексичне додавання, опущення та дослівний переклад. Перейдемо до опису кожної із трансформацій.

Наступний етап дослідження присвячено аналізу застосування перекладацьких трансформацій в рамках перекладу термінів сфери бізнесу з англійської мови українською. Отже, в ході аналізу було виокремлено застосування таких засобів перекладу, як:

1. Еквівалентний переклад:

(1). «If the person entitled directs that the excess load be forwarded to the same destination station as the main load or to another destination station, or directs that it be returned to the forwarding station, the excess load shall be treated as a separate consignment.» [74].

Якщо уповноважена особа направляє надлишковий вантаж на ту ж саму станцію призначення, що і основний вантаж, або на іншу станцію призначення, або направляє його назад на станцію перевантаження, надлишковий вантаж розглядається як окрема партія.

В наведеному прикладі було застосовано такий термін, як *separate consignment*, в ході відтворення якого було застосовано еквівалентний переклад:

окрема партія.

(2). e) «the trans-shipment or reloading of any goods loaded defectively by the consignor;» [44].

e) переправлення або перевантаження будь-яких товарів, неправильно завантажених відправником.

В цьому випадку застосовано такі терміни сфери бізнесу, як, *The trans-shipment or reloading*, при перекладі яких було застосовано еквіваленти: переправлення або перевантаження.

(3). «The publication of tariffs shall be compulsory only in those States whose railways are parties to such tariffs as railways of departure or destination.» [38].

Публікація міжнародних тарифів є обов'язковою тільки в тих державах, залізниці яких є учасниками таких тарифів, як залізниці відправлення або призначення.

В цьому випадку, було здійснено еквівалентний переклад такого терміну сфери бізнесу, як *international tariffs* – міжнародних тарифів.

(4). «*Driving this way also translates into smoother acceleration and less abrupt braking.*» [38].

Водіння таким чином також призводить до більш плавного прискорення і менш різкого гальмування.

В цьому фрагменті було застосовано такі терміни, як *smoother acceleration and less abrupt braking*. При перекладі термінів було використано його еквівалент до більш плавного прискорення і менш різкого гальмування.

Часто використовуваним способом перекладу бізнес термінології є транслітерація та транскрибування. Ці трансформації зазвичай розглядаються разом, тому що обидва поняття мають таку інтегральну ознаку як передача оригіналу за допомогою літер перекладної мови. У цьому дані поняття мають і диференціальні відмінності: при транслітерації відбувається графічна передача оригінальної лексичної одиниці, при транскрибуванні передається звукова форма одиниці.

Розглянемо використання цих трансформацій на прикладах.

• *Trends are what allow traders and investors to capture profits.*

• Тенденції – це те, що дозволяє трейдерам та інвесторам «вхоплювати» прибутки.

trader – a person who buys and sells goods, currency, or shares (трейдер, торговець, біржовий маклер, спекулянт).

У цьому прикладі ми можемо спостерігати прийом транскрибування. Перекладач переніс звукову форму оригіналу до перекладу. З погляду семантики, спочатку слово трейдер було відсутнє в українській мові. Його можна замінити українським словом продавець, але ця одиниця не буде передавати все

те значення, яке закладено у слово трейдер, тому що згідно з словником трейдер позначає «торговець цінними паперами, валютою чи іншими фінансовими інструментами. Але з приходом ринкової економіки в Україну поряд зі словом трейдер було запозичено його значення.

investor – a person or organization that puts money into financial schemes, property, etc. with the expectation of achieving a profit (вкладник, інвестор).

На цьому прикладі ми можемо побачити застосування транскрибування із збереженням деяких елементів транслітерації. Спочатку через відсутність такого поняття в українській дійсності літерну форму слова investor перенесли в українську мову, семантика слова також була запозичена.

Також зустрічаються такий клас термінів, які з одного слова, тобто є односкладовими, та його значення закріплено у словнику.

- *«The current account is the balance of trade between a country and its trading partners, reflecting all payments between countries for goods, services, interest and dividends.»* [38].

- *Рахунок поточних операцій – це сальдо торгового балансу між країною та її торговими партнерами, що відбиває всі платежі між країнами за товари, послуги, виплати відсотків та дивідендів.*

Як було згадано вище, слово interest має такі значення:

- interest – money paid regularly at a particular rate for the use of money lent, or for delaying the repayment of a debt (інтерес, зацікавленість, захоплення, захопленість, вигода, користь, перевага, частка, участь у прибутках капіталовкладення відсоток).

Словник пропонує безліч варіантів перекладу цієї одиниці. У цьому випадку перекладачеві необхідно вибрати саме ту відповідність, яка семантично підходить під контекст, а саме під контекст бізнес літератури. Ось тому вибір перекладача на значення відсоток.

Наведемо ще один приклад.

• *The goal is that depositors would rather spend or lend those funds rather than have their value slowly erode over time.*

• Мета полягає в тому, щоб вкладники воліли витратити або віддавати в борг кошти, а не дозволяти їх цінності повільно знижуватися з часом.

depositor – a person who keeps money in a bank or building society account
(вкладник, депозитор, депонент, інвестор).

Знову звернемося до словника. Зі словникової статті ми знову можемо спостерігати, що існує безліч варіантів перекладу цієї одиниці.

Тим не менш, всі вони мають схожу семантику. Перекладач обрав найближче для української людини значення.

Транскрибування:

(5). «Article 2 Exceptions from scope § 1 Consignments between sending and destination stations situated in the territory of the same State, which pass through the territory of another State only in transit, shall not be subject to the Uniform Rules.»

[38].

Стаття 2: виключення зі сфери застосування § 1. Вантажі між станціями відправлення і призначення, розташованими на території однієї і тієї ж держави, які проходять через територію іншої держави тільки транзитом, не підпадають під дію однакових правил.

В цьому випадку було застосовано транскрибування такого терміну сфери бізнесу, як transit – транзит.

(6). «The provisions of this Article shall not apply to the operation of aircraft in transit, but shall apply to air transit of goods (including baggage.» [38].

Положення цієї статті не застосовуються до експлуатації транзитних повітряних суден, але застосовуються до повітряного транзиту товарів (включаючи багаж).

Як демонструє приклад, при перекладі терміну *air transit*, його складовий елемент було transit транскрибовано: транзит.

(7). «*A lot of fuel is used when a truck is sitting idle without a generator or some other way to generate power*» [38].

Багато палива витрачається, коли вантажівка простоїє без генератора або будь-якого іншого способу вироблення енергії.

Такий автомобільний термін, як *generator*, було транскрибовано при перекладі: *генератор*. Такий висновок було отримано з огляду на те, що лексична одиниця відтворена засобами передачі її звукового складу.

(8). «*Telematics are also a part of your technology toolkit*» [38].

Телематика також є частиною вашого технологічного інструментарію.

При перекладі терміну *telematics*, також спостерігається застосування трансформації транскрибування: *телематика*.

– Лексична заміна:

(9). «*The provisions in force in each State shall determine the circumstances in which the railway must ascertain the mass of the goods or the number of packages and the actual tare of the wagons.*» [38].

Положення, що діють у кожній державі, визначають обставини, за яких залізниця повинна визначити масу вантажу або кількість упаковок і фактичну тару вагонів.

В ході перекладу терміну *the actual tare of the wagons*, спостерігається застосування трансформації лексичної заміни, з огляду на те, що лексему *actual*, яка згідно словникового визначення, використовується в значеннях «*existing or occurring at the time*», «*not false or apparent*». Проте, при перекладі було застосовано таку лексичну одиницю, як *фактична*. Отже, можна зробити висновок про застосування трансформації лексичної заміни.

(10). «*Subject to the exceptions provided for in Article 2, the Uniform Rules shall apply to all consignments of goods for carriage under a through consignment note made out for a route over the territories of at least two States and exclusively over lines and services included in the list provided for in Articles 3 and 10 of the Convention*» [38].

З урахуванням винятків, передбачених у статті 2, однакові правила застосовуються до всіх вантажів товарів для перевезення відповідно до товарно-транспортної накладної, оформленої для маршруту за територією не менше двох держав і виключно за лініями і послугами, включеними до переліку, передбаченого у статтях 3 і 10 Конвенції.

Як демонструє приклад, термін *consignment note* було замінено іншим терміном в ході перекладу: товарно-транспортна накладна. Таким чином, при перекладі було застосовано трансформацію лексичної заміни.

(11). «*The percentage of fleets who saw truck driver availability decrease, particularly in the spot market, was similarly high at 57%. All told, only 14% of fleet surveyed/recorded an increase in driver availability*» [38].

Відсоток автопарків, в яких спостерігалася зниження кількості працевлаштованих водіїв вантажівок, особливо на спотовому ринку, був також високий і склав 57%. В цілому, тільки 14% опитаних автопарків зафіксували збільшення працевлаштованих водіїв.

У фрагменті було використано такий автомобільний термін *fleets*, при перекладі якого було застосовано трансформацію лексичної заміни: автопарк.

– Додавання:

При перекладі бізнес термінології може зустрітися прийом додавання.

Розглянемо такий приклад:

• *The overnight interest rate is the basis for nearly every other interest rate including those on retail bank deposits, certificates of deposit (CDs), mortgages, auto loans and yields on corporate bonds.*

Ця процентна ставка "овернайт" є базисною для майже кожної іншої процентної ставки, включаючи ставки за депозитами для роздрібною клієнтури, за депозитними сертифікатами (CD), іпотечними закладними, автокредитами та ставки прибутковості за облигаціями корпорацій.

Розберемо кожен компонент терміна.

• yield – a financial return (дохід, виручка, прибуток, прибутковість);
 • corporate – relating to a large company or group (корпоративний, що відноситься до корпорації);

• bond – a certificate issued by a government or a public company promising to repay borrowed money at a fixed rate of interest at a specified time (облігація).

При детальному порівнянні компонентів оригіналу та перекладу можна

помітити, що семантика перекладного терміна стала вужчою, оскільки до

оригінального терміна додалися таке значення як ставка. Для решти елементів ми легко знаходимо відповідність у словнику.

(12). «*The burden of proof of defective loading shall rest upon the railway.*»

[45].

Витрати, що виникли внаслідок дефективного завантаження вантажу, лягають на залізницю.

В прикладі використано такий двоскладний термін сфери бізнесу, як *defective loading*. В ході його перекладу, було застосовано трансформацію

додавання, так як лексичну одиницю *вантаж* було додано: *дефективного завантаження вантажу*.

Отже, при перекладі термінів сфери бізнесу було виокремлено застосування таких лексичних трансформацій, як:

– трансформацію транскрибування;

– трансформацію лексичної заміни;

додавання.

Також, було виокремлено численні приклади застосування еквівалентного перекладу.

Далі перейдемо до розгляду термінів, що перекладаються із застосуванням кількох трансформацій. Цю категорію можна розділити на кілька груп.

1) Калькування та опущення;

• *Increasing the excise tax, imposing stricter requirements for trade, and banning advertising and restrictions on smoking in public places led to tangible results. Every fourth smoker quit smoking.*

- *Завдяки підвищенню акцизу, жорсткішим вимогам до торгівлі, забороні реклами, обмеженню куріння у громадських місцях вже є відчутні результати: можна стверджувати, кожен четвертий кинув палити.*

Відповідно до словника компоненти терміну excise tax мають такі

значення:

• excise – (акциз, акцизний збір);
 • tax – (податок; мито, збирання)

Для того, щоб уникнути обтяження перекладного терміна, автор використав прийом опущення.

2) Калькування+транслітерація/транскрибування:

• *If the Fed buys back issued securities (such as Treasury bills), from large banks and securities dealers, it increases the money supply in the hands of the public.*

- *Якщо ФРС викупує випущені цінні папери (такі як казначейські векселі) у великих банків та дилерів з цінних паперів, вона збільшує грошову масу на руках у приватних власників.*

securities – (цінні папери);

dealer – (дилер, продавець).

Як видно з перерахованого вище, слово securities було перекладено за допомогою калькування. Дане поняття не становить складності для перекладу, оскільки у словнику зафіксовано лише одне значення цієї одиниці. Слово dealer має два значення: дилер і торговець. Обидва значення дуже близькі між собою, тільки dealer є запозиченим, а український торговець. Варіант дилер звучить більш солідно в порівнянні з торговець.

3) Калькування + додавання;

• Each variable denotes the following: M – Money Supply V = Velocity of Circulation (the number of times money changes hands) P = Average Price Level T – Volume of Transactions of Goods and Services.

- Кожна змінна позначає таке: M = грошова маса V = швидкість звернення (кількість переходів грошей із рук у руки) P = середній рівень цін T = обсяг угод із продажу товарів та послуг.

Розберемо значення основних компонентів виділеного терміна:

- volume – an amount or quantity of something, especially when great (обсяг, величина);

• transaction – an instance of buying or selling something (угода, транзакція);

- goods – merchandise or possessions (товари, майно);

- services – work that is done for others as an occupation or

business

- (послуги).

Семантика вищезгаданих елементів терміна була передана за допомогою калькування. При перекладі в терміні з'являється додатковий елемент, а саме продаж, який змінює семантику, але при цьому не заважає адекватному сприйняттю оригінального терміна.

- 4) Калькування+конкретизація

- The overnight interest rate is the basis for nearly every other interest rate including those on retail bank deposits, certificates of deposit (CDs), mortgages, auto loans and yields on corporate bonds.

- Ця процентна ставка "overnight" є базисною для майже кожної іншої процентної ставки, включаючи ставки за депозитами для роздрібною клієнтури, за депозитними сертифікатами (CD), іпотечними закладними, автокредитами та ставки доходності за облигаціями корпорацій.

Відповідно до словника, компоненти виділеного терміна мають такі значення:

- auto – a car (авто, автомашина, автомобіль);
- loan – a thing that is borrowed, особливо sum of money that is expected to be paid back with interest (позика, позичка).

Слово auto було перекладене калькуванням. Ця калька адекватно передає значення первісної одиниці, оскільки його український еквівалент давно закріпився українською мовою. Значення одиниці loan було звужено, оскільки кредит є окремим випадком позики.

5) Калькування+генералізація;

- *It is primarily these changes in money stock that cause a change in spending.*
- *Головним чином саме ці зміни грошової маси є причиною зміни витрат.*

Розберемо значення кожної одиниці:

- money – a current medium of exchange in the form of coins and banknotes; coins and banknotes collectively (гроші, платіжний засіб, багатство, власність);
- stock – the capital raised by a company or corporation through the issue and subscription of shares (облігації; (боргові) фонди; (боргові) цінні папери).

Слово money має стійкий еквівалент в українській мові, і цей еквівалент закріплений у словнику. Значення слова stock було генералізовано, тобто видове поняття (варіанти перераховані вище) замінили родові. Передбачається, що це було зроблено для того, щоб аудиторія, яка не має широких знань у галузі фінансів, змогла легко зрозуміти суть даного терміна.

На основі проведеного аналізу можемо зробити висновок, що перекладаючи термінологію сфери бізнесу, недоречно застосовувати максимальну еквівалентність, можливо додавати та віднімати елементи тексту.

але зважати на адекватну передачу семантики вихідних термінів, щоб сприйняти початкову ідею і посилання автора тексту. Важливим моментом є збереження змісту, стилістичних та комунікативних функцій тексту. Як висновок, переклад має бути «адекватним», тобто задовільнити учасників міжмовної комунікації.

3.2 Граматичні та лексико-граматичні трансформації як засіб перекладу бізнес термінології

Розглянемо також і застосування лексичних та лексико-граматичних трансформацій. До граматичних трансформацій відносять, що наведені в книзі Л. М. Черноватого: «синтаксичне уподібнення (дослівний переклад); членування речення; об'єднання речень; граматичні заміни (форми слова, частини промови чи члена речення)» [34].

Найпоширеніший прийом – це граматичні заміни. Розглянемо приклади:

- *consumer budget* – споживчий бюджет;
- *credit line* – кредитний ліміт;
- *interest expense* – процентна витрата;
- *accounting policy* – облікова політика;
- *market requirement* – ринковий попит;
- *account book* – приходо-витратна книга;
- *tax base* – податкова база.

Граматичні трансформації в нашому матеріалі представлені перекладом шляхом заміни морфологічних засобів. Йдеться про випадки заміни однієї частини мови іншою (іменника прикметником, іменника дієсловом), а в прикладі, який ми розглянемо, іменник замінено дієсловом:

- *Sentiment toward emerging market economies has generally improved, with a compression in spreads, declining long term real interest rates, and a recovery in equity valuations.*

НУВБІП УКРАЇНИ

Ставлення до країн з ринком, що формується, в цілому покращилося, спреди скоротилися, знизилися довгострокові відсоткові ставки та відновилися вартісні оцінки акцій.

Бачимо, що тут термін compression використовується у переносному значенні. При виборі еквівалента перекладач, керуючись маркерами контексту, спирається загальнолексичне значення в семантиці одиниці.

Compression is the act of compressing, the state of being compressed:

Flatten by pressure; squeeze or press:

(Biology) compressed: having a narrow shape as if flattened, especially sideways,

(Computing) Alter the form of (data) to reduce the amount of storage necessary;

Reduce the dynamic range of (a sound signal);

Express in a shorter form.

(Нафта і газ) стиск, компресія, тиск, здавлювання, ущільнення, набивання, прокладка, обтиснення, пресування, елемент, що працює на стиск; стиск, скорочення.

Тут, при перекладі абсолютної конструкції, можна було б і не вдаватися до подібної трансформації, а передати сенс, не змінюючи частини мови (за допомогою іменника скорочення). У будь-якому випадку, сенс при перекладі нітрохи не втрачається.

Серед інших прикладів – shortfall (недостатній), strength (сильний) та ін.

Крім того, у випадках усіх морфологічних замін трансформація була обумовлена граматичним контекстом як: at work – діють.

При аналізі був відзначено жодного випадку відходу від сенсу під час використання морфологічної трансформації (хоча у використанні не завжди є необхідність), що дає підстави вважати її успішною.

Серед граматичних трансформацій було застосовано такі, як перестановки та граматичні заміни. Розглянемо приклади:

– Перестановки:

НУВБІП УКРАЇНИ

(13). «If different load limits are in force on the lines traversed, the lowest load limit shall be applicable to the whole route.» [38]

Якщо на пересічних лініях діють різні обмеження навантаження, то для всього маршруту застосовується мінімально допустимий показник навантаження.

В наведеному фрагменті застосовано такий термін сфери бізнесу, як load limits. В процесі перекладу, порядок слів у складі терміну було змінено: обмеження навантаження. В прикладі було застосовано трансформацію перестановки.

(14). «Without prejudice to the payment of surcharges under Article 24, the excess load shall be charged for the distance covered in accordance with the carriage charges applicable to the main load.» [44].

З метою запобігання сплати додаткових комісії, відповідно до статті 24, плата за наднормативний вантаж стягується за пройденою відстань відповідно до Тарифів за перевезення, що застосовуються до основного вантажу.

В цьому випадку застосовано такий термін сфери бізнесу, як carriage charges, при перекладі якого було застосовано трансформацію перестановки, з огляду на те, що порядок слів у складі терміну було змінено: тарифів за перевезення.

(15). «...a surcharge equal to one unit of account per kilogramme of gross mass of the whole package.» [38].

Доплата, рівна одній розрахунковій одиниці за кілограм маси бруто всієї упаковки.

В цьому фрагменті було застосовано такий термін, як gross mass. При перекладі терміну було використано трансформацію перестановки, з огляду на те, що порядок слів у складі терміну було змінено: маса бруто.

(16). «All shipments are subject to the availability of equipment of the size and type capable of handling the shipment. Passengers and their baggage, Air Mail, "Small Package" shipments and "Priority Freight" shipments shall at all times have transportation priority over all other air freight tendered for transportation.» [38].

Всі поставки здійснюються за умови наявності обладнання відповідного розміру і тину, здатного обробити вантаж. Пасажири та їх багаж, авіапошта, вантажі малої тари і вантажі першочергового перевезення завжди повинні мати транспортний пріоритет перед усіма іншими повітряними вантажами, пропонованими для перевезення.

В цьому фрагменті засобами застосування трансформації перестановки було відтворено такі терміни, як – Пасажири та їх багаж, авіапошта, вантажі малої тари і вантажі першочергового перевезення. Порядок слів було змінено, що дає змогу свідчити про застосування трансформації перестановки.

(17) «If the contents of the consignment are examined for this purpose, the consignor or the consignee, according to whether the verification takes place at the forwarding station or the destination station, shall be invited to be present.» [38].

Якщо вміст відправлення перевіряється з цією метою, відправнику або одержувачу, залежно від того, чи проводиться перевірка на станції відправлення або станції призначення, пропонується бути присутнім на процедурі перевірки.

В цьому випадку застосовано такі терміни сфери бізнесу, як the forwarding station or the destination station. В ході перекладу, було використано трансформацію перестановки, з огляду на те, що в українському варіанті порядок слів було змінено: станції відправлення або станції призначення.

Також, у фрагменті застосовано такі терміни, як the consignor or the consignee, які було відтворено засобами еквівалентів: відправнику або одержувачу.

(18) «The transit periods shall be specified either by agreement between the railways participating in the carriage, or by the international tariffs applicable from the forwarding station to the destination station.» [38].

Терміни транзиту визначаються або угодою між залізницями, які беруть участь у перевезенні, або міжнародними тарифами, що діють від станції відправлення до станції призначення.

Як демонструє приклад, термін *the transit periods* було відтворено, як ~~терміни~~ *транзити*. Таким чином, при перекладі було застосовано трансформацію перестановки, так як порядок слів у складі терміну було змінено.

(19). «*Motor carriers of all sizes struggle to add capacity because of equipment shortages, supply chain issues, changing regulations, and other challenges resulting from a global pandemic*» [38].

Автомобільні перевізники всіх розмірів борються за збільшення пропускної здатності через брак обладнання, проблем з каналами поставок, зміни правил та інших проблем, викликаних глобальною пандемією.

В реченні оригіналу спостерігається застосування такого терміну сфери бізнесу, як *supply chain*. При перекладі, в українському варіанті було застосовано такий термін, як каналами поставок. Отже, можна зробити висновок про застосування трансформації перестановки, з огляду на те, що порядок слів у складі терміну було змінено.

(20). «*If weighing by the railway, after the contrast of carriage has been made, reveals a difference, the mass ascertained by the forwarding station or, failing that, the mass declared by the consignor, shall still be the basis for calculating the carriage charges.*» [38].

У випадку якщо зважування на залізниці після укладення договору перевезення виявить різницю, маса, встановлена відправною станцією, або, в іншому випадку, маса, заявлена відправником, як і раніше буде основою для розрахунку комісії за перевезення.

У фрагменті було використано такий термін сфери бізнесу, як *the carriage charges*, при перекладі якого було застосовано трансформацію перестановки, так як порядок слів у складі терміну було змінено. комісії за перевезення.

– Граматична заміна:

(21). «*Any contracting party may require that traffic in transit through its territory be entered at the proper custom house, but, except in cases of failure to comply with applicable customs laws and regulations.*» [38].

Будь-яка Договірна сторона може вимагати, щоб транзитні перевезення через її територію здійснювалися на відповідній митниці, але, за винятком випадків недотримання застосованих митних законів і правил.

Приклад демонструє застосування такого терміну сфери бізнесу, як traffic in transit, при перекладі якого було використано граматичну заміну: так, іменник transit було відтворено засобами прикметника транзитні – транзитні перевезення. Отже, в цьому випадку було використано трансформацію граматичної заміни.

2. Лексико-граматичні трансформації:

– Модуляція:

(22). «consignments under cover of a negotiable document» [38].

Вантажі, перевезення яких керується оборотним документом;

Застосування модуляції спостерігається у наведеному прикладі, з огляду на те, що елементи складного терміну прикладу under cover було відтворено як перевезення яких керується. Отже, можна зробити висновок про застосування смислового розвитку при перекладі термінів оригіналу.

(23). «When the loading is the responsibility of the consignor, he shall comply with the load limit.» [78].

Коли навантаження є обов'язком вантажовідправника, він повинен дотримуватися правил граничного навантаження.

В реченні оригіналу спостерігається застосування такого терміну сфери бізнесу, як the load limit. При перекладі, в українському варіанті було застосовано такий термін, як правил граничного навантаженням. Отже, можна зробити висновок про застосування трансформації модуляції, з огляду на те, що сенс терміну було розвинуто при перекладі.

(24). «Any contracting party shall, however, be free to maintain its requirements of direct consignment existing on the date of this Agreement, in respect of any goods in regard to which such direct consignment is a requisite condition of eligibility for entry of the goods at preferential rates of duty or has relation to the contracting party's prescribed method of valuation for duty purposes.» [38].

Однак будь-яка Договірна сторона може зберігати свої вимоги щодо прямого відправлення, що діють в рамках цієї Угоди, щодо будь-яких товарів, щодо яких теж пряма відправка є необхідною умовою права на ввезення товарів за пільговими ставками мита або має відношення до запропонованого Договірною Стороною методу оцінки для нарахування суми сплати мита.

У фрагменті було використано такий термін сфери бізнесу, як *duty purposes*, при перекладі якого було застосовано трансформацію модуляції, так як сенс терміну було розвинуто при перекладі: нарахування суми сплати мита.

Зазначимо також, що термін *at preferential rates* було відтворено засобами еквіваленту: за пільговими ставками.

Описовий переклад:

(25). «214 ANALYTICAL INDEX OF THE GATT» [38].

214 АНАЛІТИЧНИЙ ІНДЕКС ГАТТ (Генеральної угоди з тарифів і торгівлі)

В наведеному прикладі застосовано такий варіант перекладу, як описовий переклад, так як аббревіатуру *GATT* було розшифровано при перекладі українською мовою: ГАТТ (Генеральної угоди з тарифів і торгівлі).

(26). «The best way to reduce fuel usage is to lower your overall engine RPMs»

[38].

Кращий спосіб знизити витрату палива – знизити загальні обороти двигуна.

В наведеному прикладі також було застосовано аббревіатуру *RPMs*. В ході перекладу, її значення було передано засобами лексичної одиниці обороти. Отже, значення аббревіатури було відтворено засобами трансформації описового перекладу.

– Антонімічний переклад:

(27). «Demand has simply spiked way too much over the past year as the great economic bounce back has progressed» [38].

Попит просто занадто сильно зріс за останній рік у міру того, як тривав значний економічний регрес.

При перекладі уривку *the great economic bounce back has progressed* було застосовано трансформацію антонімічного перекладу: так, у тексті оригіналу мова йде про «прогрес падіння економіки», проте, при перекладі, конструкцію *has progressed* було відтворено засобами антоніму *regres*. Отже, було використано трансформацію антонімічного перекладу.

Таким чином, серед засобів перекладу термінів сфери бізнесу було виокремлено такі, як:

- еквівалентний переклад;
- лексичні трансформації;
- граматичні трансформації;
- лексико-граматичні трансформації.

Лексичні трансформації включають в себе:

- трансформацію транскрибування;
- трансформацію лексичної заміни;
- додавання.

Граматичні трансформації включають в себе:

- трансформацію перестановки;
- трансформацію граматичної заміни.

Лексико-граматичні трансформації включають в себе:

- трансформацію модуляції;
- трансформацію описового перекладу;
- трансформацію антонімічного перекладу.

Кількісні підрахунки було здійснено засобами обчислення відсоткового вмісту трансформацій серед загальної кількості прикладів застосування та перекладу термінології сфери бізнесу. Результати аналізу наведено на рис. 3.1.

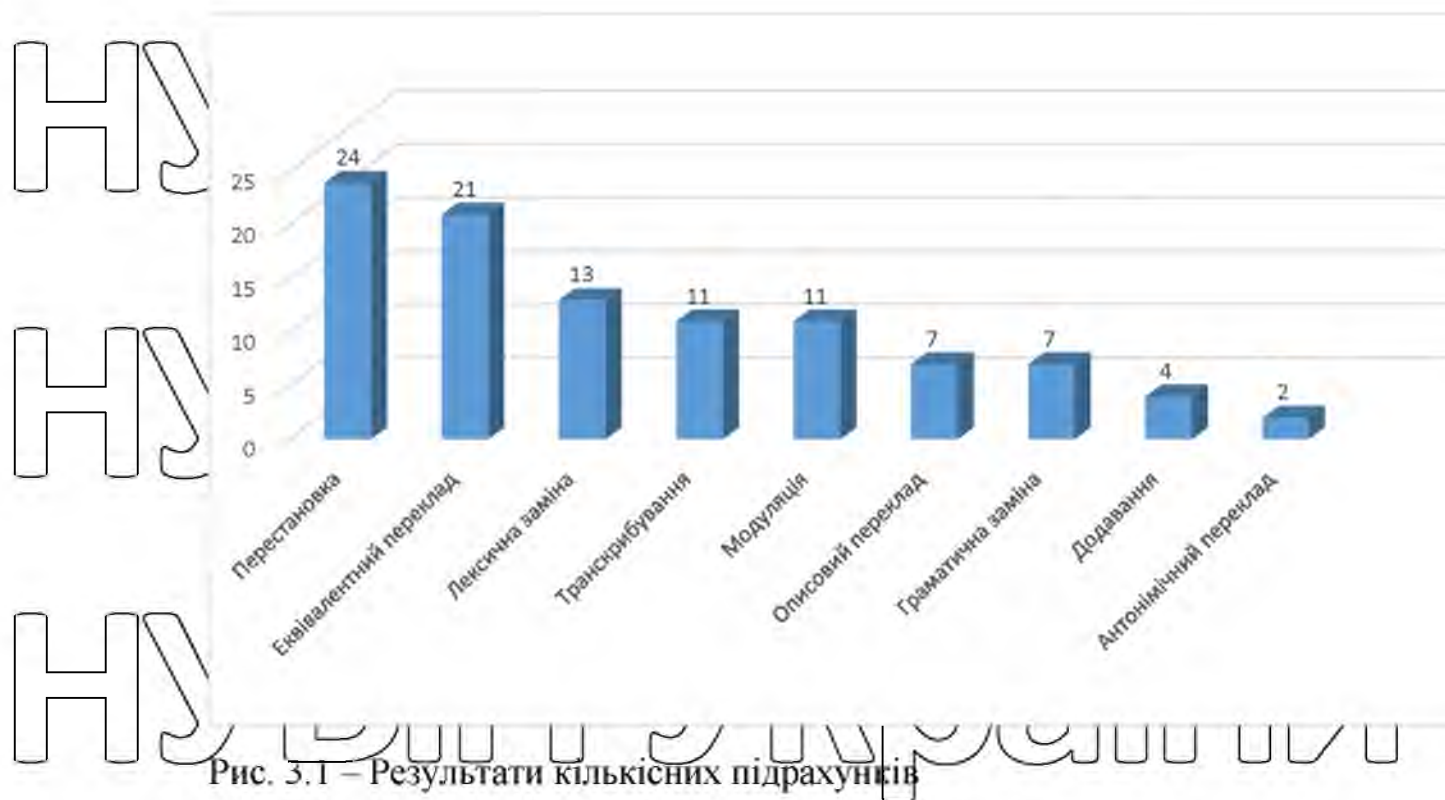

Рис. 3.1 – Результати кількісних підрахунків

Отже, можемо зробити висновки про те, що перекладачі термінів сфери бізнесу, найчастіше вживаємо трансформацію перестановки, що застосовувалось в 24% прикладів. Також, частовживаним є еквівалентний переклад, який було застосовано в 21% прикладів. Менш частотними є такі засоби перекладу, як трансформація лексичної заміни, яку було застосовано в 13% прикладів, трансформація транскрибування, яку було використано в 11% прикладів, трансформація модуляції, яку було використано в 11% прикладів. Найменш вживаними є такі трансформації, як трансформація граматичної заміни, яку було використано в 7% прикладів, трансформація описового перекладу, яку було застосовано в 7% прикладів, трансформація додавання, яку було застосовано в 4% прикладів, трансформація антонімічного перекладу, яку було застосовано в 2% прикладів.

Переважаюча трансформація перестановки можна пояснити тим, що порівнюючи дві мови, а саме: англійську та українську, ми помітили, що граматичні та синтаксичні системи відрізняються одна від одної, що і обумовлює необхідність застосування перестановок.

3.3 Мономіали як складова алгебраїчного рівняння

Розглядаючи термінологічну лексику встановлено, що основна функція термінології – номінативна, де є поняття з різних галузей та відповідні терміни, що їх позначають. Термінологічні слова – це такі слова, що застосовуються в різних стилях, наприклад:

- 1) Науковий;
- 2) Професійно-виробничий;
- 3) Діловий;
- 4) Науковий.

Цікавою особливістю є й те, що ці слова використовуються й у художній літературі, де поєднується номінативне значення з експресивним чи емоційним забарвленням.

Знову звернемо увагу на таке поняття як «термін», ми дійшли до висновку, що це особливе слово, зважаючи на різницю вживання лексики, а саме:

- 1) Суспільно-політична;
- 2) Науково-технічна;
- 3) Природнича;
- 4) Адміністративно-ділова тощо.

Розглядаючи мономіали і поєднуючи зі сферою бізнесу, встановлено, що відрізняється частота вживання груп одиниць. На першому місці є сфера фінансів і права, а це призводить до того, що мономіали у такій сфері бізнесу є досить релевантними.

Мономіали також узгоджуються з різними нормами: морфологічними, синтаксичними і фонологічними нормами досліджуваної мови, а також відповідають таким самим критеріям, як терміни, тобто: системність вживання, відповідність поняттю, стислість і лаконічність, нейтральність, слівотворча

здатність та відповідність значення і поняття. Також важливо надавати перевагу рідній мові, дотримуватись міжпредметної і міжмовної узгодженості.

Мономіал має бути систематизований, парадигматичний, що допоможе утворювати похідні здатний до утворення похідних, що дуже важливо при умові, що англійська мова є аналітичною.

Аналізуючи мономіли важливо знати його словотвірну і морфологічну структуру, а також семантичні відмінності слів.

Говорячи про терміни, виділяємо:

- 1) Загальнонаукові;
- 2) Міжгалузеві;
- 3) Вузько-спеціальні.

Щодо мономіалів, які мають подібні ознаки, як терміни, але варто ці поняття розрізнати. Тобто, окремо в термінології наявне поняття

«термін» і «мономіал», а також «бізнес-мономіал». Звернемось до

визначення однієї з дослідниць. «Під «мономіалом» розуміємо термінологічний вираз, який є поєднанням змінної (ї-их) і констант(и) –

одного або більше сполучень / кластерів, що утворюють сталий термінологічний вираз як нероздільну сполуку й можуть бути поєднані

сполучниками і / й / та й чи / або, щоб утворити терміносполуку за вимогами конкретної галузі знань» [49, с. 102].

Хочемо зауважити, що поєднання змінної і константи є основою алгебраїчного рівняння. Також вважаємо цілком доцільним запровадити

окремий термін для фахової мови бізнесу, що вказує на подібність і зв'язок з алгебраїчним виразом, різними компонентами, а також операціями, що

застосовуються і виконуються беззаперечно. Введення нового терміна в термінологію впливає з того факту, що стрімко розвиваються

інформаційні технології сьогодення, а ми миттєво реагуємо на сучасні зміни і шукаємо рішення на всіх рівнях.

На наш погляд, інновації можна розглядати у міждисциплінарній площині, що дає нам значну перевагу у цьому ж міждисциплінарному просторі. Враховуючи подібність алгебраїчного виразу, виокремимо:

1) одночлен (мономіал);

2) двочлен (біноміал);

3) тричлен чи многочлен (тримоніал і полімоніал).

Ці сполуки дають можливість створити власний код, який можуть використовувати у IT-індустрії, лінгвістам, що створюють програмні продукти, а також допомагає покращувати мшнний переклад, процеси

автоматизації

Досліджуючи синтаксичні моделі мономіалів, розглянемо лексичну і морфологічну систематичність, де також виділяємо раціональну стислість, що є відповідністю між терміном і поняттям.

Структурою бізнес-мономіалів в термінологічному корпусі мови складаються з різної кількості елементів: з двох, трьох та багатьох компонентів. Врахувавши алгебраїчність виразу, ми можемо прищвидшити роботу з мовознавчими ресурсами для фахівців, які працюють в технічній сфері знань.

На нашу думку, основою є мономіали та поліноміали, вони ж диференційовані на біноміали або двочлени та тримоніали або тричлени.

Для ретельного дослідження ми звузили периметр опису матеріалу, де основний акцент був на аналіз структури бізнес-мономіалів, що зазначено у нашій меті й поставлених завданнях.

Бізнес-мономіали, які були ретельно досліджені і проаналізовані, ми поділили на 2 категорії:

1) однокомпонентні;

2) багатоконпонентні, наприклад: дво, трикомпонентні.

Вирішити, яка компонентність того чи іншого мономіала допомагають лексичні одиниці та їх кількість. Особливо треба звернути увагу на міжнародну внутрішню форму, яка є основою. При тому, що зовнішня форма є не настільки важливою. Якщо маємо один елемент у внутрішній формі мономіала, а

еквівалент – декілька елементів, то такий мономіал у будь-якому випадку буде однокомпонентним, відповідно до міжнародної внутрішньої форми.

Багатоконпонентні мономіали займають вагомe місце, при цьому доведено, що маємо різну кількість терміноелементів: одно-, дво- та полікомпонентні мономіали, хоча найпоширенішим варіантом є двокомпонентні мономіали. Можемо зобразити таку порядковість:

- 1) Перше місце (найпоширеніше) – двокомпонентні мономіали;
- 2) Друге місце – трикомпонентні мономіали;
- 3) Третє місце (тобто вживаємо найрідше) – полікомпонентні

бізнес-мономіали

Підсумуємо той момент, що полікомпонентні мономіали не є частовживаними через синтаксичну структуру термінотворення.

Доцільно звернути увагу і на морфологічну ознаку бізнес-мономіала;

- 1) Іменникові;
- 2) Прикметникові;
- 3) Дієслівні

Цитуючи нашу працю підсумуємо, що «мономіал, у математиці (алгебрі)

одночлен, включає термін, що не дорівнює нулю (non-zero term): наприклад, a –

це одночлен в одній змінній a , $2af^5$ – це одночлен у двох змінних a і f , $7v$ – лише

однієї змінної v , $3pm/2k$, це одночлен у трьох змінних p , m , k ; – поліноміал

(двочлен, тричлен, багаточлен) – алгебраїчний вираз, що складається з двох і

більше математичних термінів під час дії додавання чи віднімання: $6s + 2tw$ –

двочлен (біноміал у термінології статті) у складі трьох змінних s , t , w ; $7a - 5b$ –

двочлен (біноміал) у складі двох змінних. В англійському термінологічному

корпусі мови простежуємо такі паралелі: – бізнес-мономіали в англійській мові:

dividend ‘дивіденд’ – однокомпонентний мономіал, payment ‘оплата’ –

однокомпонентний мономіал, payment receipt ‘квитанція про оплату’ –

двокомпонентний мономіал з двома змінними – payment ‘оплата’ та receipt

‘квитанція’, незважаючи на те, що в українській мові три компоненти –

квитанція, про, оплата (зн. в.); – бізнес-поліноміали (біноміали) в англійському

термінологічному корпусі мови: fees due and payable ‘комісія до оплати’, де ключовим терміном є fees ‘комісія, комісійна винагорода’, виражений іменником у множині, а його змінними – прикметники due ‘такий, строк якого настав’ і payable ‘такий, що можна оплатити (букв.)’; to enter into and sign a contract ‘укласти угоду / договір’ – бізнес-поліноміал, який складається з двох частин: to enter into a contract ‘укласти угоду’ і to sign a contract ‘укласти угоду’ від to sign ‘підписати, підписувати (букв.)’ і a contract ‘угода; договір, контракт» [68, с. 71–74].

3.4. Компонентність бізнес - термінів як основа бізнес-термінології

Важливим моментом, що заслуговує уваги є класифікація і компонентність

англійських бізнес-моніміалів.

Розглянемо такі питання:

1) Кількість компонентів у структурі бізнес-моніміала, урахуваючи морфолого-синтаксичні особливості, а саме:

- Однокомпонентні бізнес-моніміали;

Двокомпонентні бізнес-моніміали;

Полікомпонентні бізнес-моніміали.

Однокомпонентні бізнес-моніміали групуємо у:

1) іменник, що вживається або в однині або в множині:

arbitrage,

assets,

audit,

bond,

capital,

futures,

gross,

hyperinflation,

НУБІП України volume,
yield,
privatization,
depreciation,
diversification.

2) іменник разом з герундієм:
НУБІП України bootstrapping,
dealing,
trading,

3) іменник з іменником:
НУБІП України benchmarking,
copyright,
trademark,
banknote.

4) абревіатури:
НУБІП України B2C,
B2B,
PAYE,

5) субстантивоване дієслово:
НУБІП України CBO / CBDO,
CFO,
turnover,
takeover.

Англійською мовою ці компоненти назвемо:
1) N(s),
2) N+gerund,
3) N+n,

4) Abbreviation,
5) Substantivized verb
Серед граматичних та лексичних ознак виділяємо:

1) іменники в множині;
 2) іменники з використанням суфіксального способу та кореня;
 3) іменники з однією морфемою, що виступає коренем;
 4) іменники, що утворюються основескладанням, але твірні основи

не змінюються;

5) іменники, з використанням префіксально-суфіксальним способом;
 6) аббревіатури;
 7) іменники, що поєднуються з віддієслівним іменником.

Двокомпонентні бізнес-моніміали групуємо у:

1) прикметник поєднаний з іменником:
 colorful career
 hostile takeover,
 fiscal year,
 ethical trade,

grey knight,
 financial management,
 social enterprise.

2) іменник з прикметником чи дієприкметником

теперішнього часу:
 debt outstanding.

3) іменник у множині поєднаний з прикметником:

accounts receivable,

accounts payable,

accounts receivable.

4) іменник у поєднанні з іншим іменником:

share index,

stock exchange,

business cycle,

base rate,

cash flow,

half year,
 exit strategy,
 liquid asset.

НУВБІП УКРАЇНИ

5) дієприкметник теперішнього часу у поєднанні з

іменником:

working capital,
 bridging loan,
 marketing mix,

НУВБІП УКРАЇНИ

operating expenditure.

6) дієприкметник минулого часу у поєднанні з іменником:

fixed resource,
 fixed cost,

НУВБІП УКРАЇНИ

fixed capital,

managed fund,

leveraged buyout,
 unquoted shares.

НУВБІП УКРАЇНИ

7) прикметник у поєднанні з герундієм:

affiliate marketing,

quantitative easing.

8) складений іменник чи прикметник чи субстантивованій
 прикметник з іменником:

НУВБІП УКРАЇНИ

work-life balance,

turn-key construction

bid-offer spread,
 paying-in slip,

НУВБІП УКРАЇНИ

without-profits policy,

non-executive director,

break-even point.

9) іменник у поєднанні з герундієм:

insider trading,

НУВБІП УКРАЇНИ

invoice factoring.
 АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ ЦІ КОМПОНЕНТИ НАЗВЕМО:
 НУБІП України

1) Adj + n

2) N + adj

3) N(pl) + adj

НУБІП України

4) N + n

5) Part. I + n

6) Part. II + n

7) Adj. + gerund

НУБІП України

8) Compound noun / adj + n

9) N + Gerund

Полікомпонентні бізнес-мономіали групуємо в:

1) прикметник у поєднанні з прикметником або

дієприкметник у поєднанні з іменником:

НУБІП України
 corporate social responsibility,
 gross domestic product,
 private limited company.

2) прикметник у поєднанні з двома іменниками :

НУБІП України
 annual percentage rate,
 annual equivalent rate,
 nominal interest rate,

critical success factor,

НУБІП України
 interim profit statement,
 real interest rate,
 triple bottom line.

3) іменник з використанням прийменника і ще одного

іменника:

НУБІП України
 economies of scale,
 rate of return,
 return on investment,

product elasticity of demand
 4) аббревіатури: FTSE 100 index

НУБІП України

5) три іменники:

producer price index,
 key performance indicator,
 net asset value

НУБІП України

6) ціле речення:

staying informed is crucial.

Англійською мовою ці компоненти назвемо:

1) Adj. + adj. + n
 2) Adj. + n + n

НУБІП України

3) N + prep. + n

4) N + n + n

5) Sentence [32, с. 71–75]

НУБІП України

Зазвичай перевагу надають використанню складних синтаксичних бізнес-мономіалів.

Багатокомпонентні терміни найчастіше перекладаються за допомогою

кількох трансформацій. У всіх випадках при перекладі багатокомпонентних термінів застосовується калькування як найпродуктивніша трансформація під час перекладу фінансової термінології.

НУБІП України

Найчастіше використовується комбінація це калькування + транслітерація /

транскрибування. Використання інших трансформацій має приблизно рівне співвідношення. Найменш використовуваною комбінацією є калькування + опущення.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Висновки до третього розділу

В третьому розділі здійснено аналіз особливостей перекладу англomовної термінології сфери бізнесу українською мовою. Матеріалом для дослідження стали тексти договорів, конвенцій, документації бізнес-компаній та їх переклад українською мовою. Серед засобів перекладу термінів сфери бізнесу було

виокремлено такі, як:

- 1) еквівалентний переклад;
- 2) лексичні трансформації;
- 3) граматичні трансформації;
- 4) лексико-граматичні трансформації.

Лексичні трансформації включають в себе:

- 1) трансформацію транскрибування;
- 2) трансформацію лексичної заміни; додавання.

Граматичні трансформації включають в себе:

- 1) трансформацію перестановки;
- 2) трансформацію граматичної заміни.

Лексико-граматичні трансформації включають в себе:

- 1) трансформацію модуляції;
- 2) трансформацію описового перекладу;
- 3) трансформацію антонімічного перекладу.

Серед засобів перекладу термінів сфери бізнесу найчастіше вживаємо трансформацію перестановки, що було застосовано в 24% прикладів. Також, частовживаним є еквівалентний переклад, який було застосовано в 21% прикладів. Менш частотними є такі засоби перекладу, як трансформація лексичної заміни – 13% прикладів, трансформація транскрибування – 11%

прикладів, трансформація модуляції – 11% прикладів. Найменш вживаними є такі трансформації, як трансформація граматичної заміни – 7% прикладів, трансформація описового перекладу – 7% прикладів, трансформація додавання – 4% прикладів, трансформація антонімічного перекладу – 2% прикладів.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУВБІП України

ВИСНОВКИ

Роботу присвячено аналізу особливостей перекладу англomовної термінології сфери бізнесу українською мовою. Було досліджено поняття перекладу в цілому, а також у рамках бізнес-лінгвістики. В рамках дослідження теоретичних джерел було встановлено, що поняття перекладу визначається як вид міжмовного і міжкультурного посередництва, при якому мовою перекладу створюється текст (письмовий або усний), призначений для повноправної заміни оригіналу в якості комунікативно рівноцінного останньому.

Схарактеризовано фахові мови, де аналіз показав, що фахова мова – мова окремих галузей, основу якої складає фахова термінологія, що включає в себе основні поняття діяльності певної галузі, якою, для встановлення взаєморозуміння, оперують учасники професійної діяльності.

Було зроблено висновки про те, що для фахової мови характерними є наступні критерії:

- 1) належність до певного професійного середовища;
- 2) використання лінгвістичних засобів, притаманних мові науки;
- 3) наявність специфічної, вузькогалузевої термінології;
- 4) наявність визначених мовних норм, які включають в себе як загальні норми певної літературної мови, так і додаткові норми;
- 5) форма подання фахових мов включає в себе ефективні вербальні та невербальні засоби;
- 6) за ступенем інтернаціоналізованості, фахова мова більш інтернаціоналізована, ніж загальнозжита мова.

Аналіз також дозволив встановити, що в українській лінгвістиці, дослідження в рамках бізнес-лінгвістики розпочались відносно нещодавно, що зумовлене традиційною закритістю бізнес-сфери.

В рамках дослідження виокремлено такі тематичні групи термінології бізнес-дискурсу, класифікуючи бізнес-терміни.

1) термінологія навчального та академічного бізнес-дискурсу, яка функціонує здебільшого в підручниках, посібниках, дослідженнях різних аспектів бізнесу, менеджменту та підприємництва;

2) термінологія ритуально-суспільного бізнес-дискурсу, яка застосовується в доповідях, промовах корпоративних виконавців перед акціонерами та персоналом, презентаціях, дискурсі PR та реклами;

3) термінологія бізнес-дискурсу документів, тобто ділова термінологія, яка має місце у діловому листуванні, корпоративних документах, розпорядженнях, статуті компанії, тощо;

4) термінологія дискурсу медіабізнесу, яка застосовується в процесі освітлення діяльності компанії в текстах медіа-дискурсу;

5) термінологія дискурсу професійної ділової комунікації.

В роботі також було розглянуто існуючі класифікації термінології сфери бізнесу та теоретичні засади перекладу термінів цієї сфери. Встановлено, що за будовою, терміни сфери бізнесу розподіляються на:

1) прості;

2) складні;

3) терміни-словосполучення.

За структурним критерієм, дослідники розподіляють термінологію на наступні групи:

1) терміни базового рівня, або ж терміни широкого вжитку: загальнонаукові терміни; вузькоспеціальні терміни, що різняться за тематикою.

За формальною структурою виділяють:

1) монокомпонентні терміни;

2) багатоконпонентні терміни.

За деривативним принципом, дослідники виокремлюють наступні види термінів.

- 1) Коренево-флексивні термінологічні одиниці;
- 2) Терміни – афіксальні деривати;
- 3) Терміни – композитні деривати;
- 4) Терміни-аббревіатури.

За походженням, термінологію сфери бізнесу було класифіковано на терміни, що беруть початок у мові оригіналу та запозичені терміни.

Було окреслено вимоги до термінів в мовах та особливості їх перекладу:

Виділяємо:

- 1) системність;
- 2) відповідність лексичного значення терміна до позначеного ним поняття;
- 3) відповідність терміна поняттю, що є однозначною;
- 4) раціональна стислість;
- 5) стилістична нейтральність;
- 6) словотворча здатність або ж дериваційна;
- 7) переважність рідної мови, аніж застосування відповідників;
- 8) згармонізованість термінів або ж називаємо це міжпредметною та міжмовною узгодженістю понять;

9) наявність визначення поняття [32, с. 71–74].

В ході дослідження було також розглянуто математичний підхід до розуміння сутності термінології, та наведено визначення дефініції для мономіала та біноміала за О. Чайкою та їх класифікації. За критерієм взаємозв'язку термінології з математикою та логікою, дослідниця пропонує поділ англійської термінології на:

- 1) терміни-мономіали;
- 2) терміни-біноміали.

Дефініційний аналіз показав, що термін-мономіал – термін, який може бути розширений за допомогою модифікатора / модифікаторів або нерозширений. Біноміал включає в себе додавання двох або більше термінів, які можуть бути розширені за допомогою модифікатора /

модифікаторів або залишатися нерозширеними, відповідно, де біноміал - це багаточлен, що є алгебраїчною сумою мономіалів, а мономіал - це термінологічний вираз, де поєднується змінна і константа, що згодом утворює нероздільну сполуку поєднану спелучниками.

Встановлено, що переклад термінів сфери бізнесу вимагає від перекладача застосування перекладацьких трансформацій. Саме тому здійснено дослідження застосування перекладацьких трансформацій при переклад термінології бізнес-дискурсу з урахуванням мат В нашій роботі за основу взято класифікацію трансформацій:

- 1) лексичні (транслітерація, перекладацьке транскрибування, калькування, лексико-семантичні заміни),
- 2) граматичні (граматичні заміни і членування речення) і комплексні (експлікація або описовий переклад, антонімічний переклад та компенсація).

Практичний розділ присвячено аналізу особливостей перекладу англійської термінології сфери бізнесу українською мовою. Серед засобів перекладу термінів сфери бізнесу було виокремлено такі, як:

- 1) еквівалентний переклад;
- 2) лексичні трансформації;
- 3) граматичні трансформації;
- 4) лексико-граматичні трансформації

Лексичні трансформації включають в себе:

- 1) трансформацію транскрибування;
- 2) трансформацію лексичної заміни;
- 3) додавання.

Граматичні трансформації включають в себе:

- 1) трансформацію перестановки;
- 2) трансформацію граматичної заміни.

Лексико-граматичні трансформації включають в себе:

- 1) трансформацію модуляції;

2) трансформацію описового перекладу;
 3) трансформацію антонімічного перекладу.

Провівши дослідження емпіричним шляхом, доведено:

НУ

- 1) У 24% прикладів вживається трансформація перестановки;
- 2) У 21% прикладів вживається еквівалентний переклад;
- 3) У 13% прикладів вживається трансформація лексичної заміни
- 4) У 11% прикладів вживається трансформація транскрибування
- 5) У 11% прикладів вживається трансформація модуляції

Це дозволяє зробити припущення, що трансформація модуляції і

НУ

транскрибування вживається однаково.

- 6) У 7% прикладів вживається трансформація граматичної заміни;

- 7) У 7% прикладів вживається трансформація описового перекладу;

НУ

- 8) У 4% прикладів вживається трансформація додавання;

- 9) У 2% прикладів вживається трансформація антонімічного перекладу

Наше експериментальне дослідження, яке ми доводили у нашій статті раніше, виявило, що одно-, двокомпонентні бізнес-моніміали вживаються найчастіше, а багатоконпонентні - найрідше.

НУ

Зауважимо, що бізнес-моніміали, які є багатоконпонентними можуть, репрезентуються складними синтаксичними моделями, що порушує одну з вимог до терміна, тобто термін не є лаконічним. У зв'язку

НУ

з частотою використання складних синтаксичних моделей прийнято рішення увести терміна «моніміал» та «бізнес-моніміал», що допоможе нам розв'язати низку основних питань:

- 1) забезпечення використання англійських термінологічних

НУ

одиниць, кодифікуючи їх як «бізнес-моніміали»,

- 2) уникання тавтології під час опису й аналізу структури багатоконпонентного терміна.

НУ

Доведено, що з-поміж усіх бізнес-мономіалів англійської мови найчастіше використовуються структури:

1) іменник у поєднанні з іменником:

cash flow,

2) прикметник у поєднанні з іменником:

social enterprise,

3) прикметник у поєднанні з іменником у множині:

real values

4) складена форма:

два іменники: work-life balance,

іменник у поєднанні з герундієм: invoice-factoring,

прикметник у поєднанні з герундієм: affiliate marketing,

дієприкметник минулого часу у поєднанні з іменником: fixed cost,

дієприкметник теперішнього часу у поєднанні з іменником: accounting

period,

дієприкметник минулого часу у поєднанні з іменником у множині:

unquoted shares.

НУ

Отже, було детально праналізовано й описано структури бізнес-

НУ

мономіалів в англійському термінологічному корпусі мови. Введено

терміни «мономіал», «бізнес-мономіал», а також запропоновано новітні

способи вживання поданих лексичних одиниць на основі класифікації

термінологічних одиниць, математичну алгебру та терміни у сфері

обліку й аудиту в прикладній лінгвістиці. Доведено схожість між

алгебраїчним виразом, компонентами та термінологічним висловом.

НУ

ШШ П У КРАІНИ

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики навчання іноземних мов в дослідженнях студентів : збірник статей. Вип. 13. Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2017. 236 с.

2. Барнич І. І. Поняття «фрахова мова» і «термінологія» в німецькій і українській мовах. Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис», 2018. 3 С. 16 – 20.

3. Балахтар В. В. Балахтар К. С. Адекватність та еквівалентність перекладу. «Спецпроект : аналіз наукових досліджень» : матер. Міжнар. Наук. - практ. конф. Київ, 2011.

4. Бял Н. Лексико-семантична та структурна класифікація термінів у галузі туризму в англійській мові. Іноземна філологія, 2009. 121 С. 142 – 149.

5. Бик І. С. Основи перекладу для студентів факультетів міжнародних відносин: навч. посіб. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2014. — 288 с. — ISBN 978-617-10-0105-3.

6. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. 5-те вид. Київ; Ірпінь : Перун, 2005.

7. Гінзбург М. Д., Сім основних особливостей професійних мов, що відрізняють їх від загальноживаної мови, 2013. Вип. 84. С. 22–25.

8. Дяков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення / А. С. Дяков, Т. Р. Кияк, З. Б. Куделько. — К., 2000. 218 с.

9. Івашенко В. Сучасне українське теоретичне термінознавство : віхи становлення. Слов'янське термінознавство кінця XX – початку XXI століть / В. Івашенко. - Київ, 2018. - С. 31–74.

10. Ішмуратов А.. Термін // В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. — Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. — С. 636. — 742 с. — 1000 екз. — ББК 87я2. — ISBN 966-531-128-X

11. Єльнікова Н. І. Структурний аналіз юридичних термінів у сучасній українській літературній мові. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 листоп. 2018 р.). МВС України, Харків, нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2018. С. 305 – 307.

12. Жмаєва Н. С. Лінгвістичне тлумачення запозичення. Вісник ПНПУ ім. Ушинського, 2017. 2. С. 48–60.

13. Зарівчак Р. П. Статус реалії як перекладознавчого терміна. Теорія і практика перекладу. Київ, 1985. С. 23.

14. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Флоренція-Страсбург – Гранада – Київ TEMPUS, 1997. Ч. I «Граматичні труднощі». 317 с.

15. Кияк Т. Р. Прагматичні аспекти стандартизації української термінології. Мовознавство, 1993. № 1. С. 35 – 38.

16. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу : Учебний посібник. 2001. 290 с.

17. Корольова Т. М., Димитрова І. «Структурно-семантичні особливості перекладу термінології ділового дискурсу»

/ Т.Корольова, І.Димитрова // // Новації і традиції перекладу : українські студії в європейському вимірі (присвячена року Європи в Україні) Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 12-13 листопада року. – К, 2020. – 203 с. – С. 43 – 46.

18. Личук М. І., Охрімець К. І. Перекладацькі трансформації під час перекладу англійських спеціалізованих текстів українською мовою /

Марія Личук, Катерина Охрімець // Новації і традиції перекладу : українські студії в європейському вимірі (присвячена року Європи в

Україні) Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 12-13 листопада року – К., 2020. – 203 с. – С.12-13

19. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Підручник для студентів ін-тів і фак. іноземної мови. Харків : «Основа».

20. Мунен Ж. Теоретичні проблеми перекладу. Переклад як мовний контакт, 1978 (С.36-41) с.37.

21. Найда Ю. До науки перекладу. В зб. Питання теорії перекладу в зарубіжній лінгвістиці. – М. : Міжнародні відносини, 1978. – С.114-137.

22. Полохач А. Р. Бізнес-лінгвістика як нова галузь прикладної лінгвістики.

URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/27359/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%85%D0%B0%D1%87.pdf>

23. Семінари зі стилістики англійської мови: навчально-методичний посібник / Укл. : Л.М. Грижак, Н.Л. Львова, І.М. Микитюк. 2-е вид., виправ. і доповнене. Чернівці : Світанок, 2018. 84 с

24. Симоненко Л. О. Біологічна термінологія : формування та функціонування : навч. Посібник. Умань, 2006. 103 с.

25. Склад і структура термінологічної лексики української мови / [А.В. Крижанівська, Л.О. Симоненко, Т.І. Панько та ін.]; за ред. А. В. Крижанівської. К. : Наукова думка, 2006. 196 с.

26. Сташук К. С. Деякі особливості перекладу економічних текстів.

Режим доступу http://confcontact.com/2013_02_20/20_Stashuk.html.

27. Степанова Г. В. Основи методичного підходу до оцінки ефективності діяльності персоналу / Г. В. Степанова // Економіка харчової промисловості. - 2012. - № 3. - С. 37-39. - Режим доступу:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/ekhp_2012_3_10.

28. Гуровська Л. В. Типологічне термінознавство кінця ХХ – початку ХХІ ст. в Україні // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». 2012. № 733. С. 49–52.

29. Французова К. С. Специфіка перекладу корпоративних термінів у бізнес-тренінгах/ К.С.Французова // Науковий вісник ХДУ Серія Германістика та міжкультурна комунікація. – № 1 (2020). – С.111-116.

30. Шаренко Д. Способи перекладу термінів бізнес-тематики сфери інтернет-маркетингу// Новації і традиції перекладу : українські студії в європейському вимірі (присвячена року Європи в Україні) Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 12-13 листопада року. – К, 2020. – 203 с – С.81-82.

31. Чайка О. І., Остапенко Я. Новітній погляд на поняття «термін» у лінгвістиці / О. Чайка, Я. Остапенко // Філологічний часопис, вип. 2 (16) / 2020 Philological Review, Issue 2 (16) / 2020. – С.103-110.

32. Чайка О. І., Бамбура А. І. Структура бізнес-моніграмів в англійському термінологічному корпусі мови / Оксана Чайка, Алла Бамбура // Мовознавчий вісник (Linguistic Bulletin), Випуск 27, 2019, с. 69-77.

33. Чередниченко О. І. Міжкультурні аспекти перекладу. Мовні і концептуальні картини світу. Мова, культура та переклад : Наука, 2001. – 174 с.

34. Черноватий Л. М., Карабан В. І., Іванко Ю. П. Переклад англійської юридичної літератури. – Вінниця : Поділля, 2002. – 448 с.

35. Ішвачко С. О. Номінативні та комунікативні одиниці: процеси ущільнення і пролонгації // Сучасні тенденції розвитку мов, 2017. № 15. С. 229–234.

36. Шутак Л. Вторинна номінація як проблема сучасного теоретичного мовознавства / Л. Шутак // Функціональна семантика лексичних одиниць. Теорія номінації, 2016. № 5. С. 68–74.

37. Янковець О.В. Англійська термінологія як різновид спеціальної лексики. Парадигма пізнання: гуманітарні питання, 2017. № 1(21). С. 2–9.

38. A Trucker's Guide to Incredible Fuel Savings. URL: <https://quicktransportsolutions.com/blog/a-truckers-guide-to-incredible-fuel-savings/>

39. Bargiela-Chiappini, F., Nickerson C., Planken B. Business discourse. Palgrave Macmillan, 2007. 227 p.

40. Bargiela-Chiappini F. The Handbook of Business Discourse / Bargiela-Chiappini Francesca. – Edinburgh University Press, 2009. – 500 p.

41. Beier R. English language. Stuttgart – Berlin – Köln – Mainz: Kohlhammer, 1980. 122 S.

42. Bolondi G., Ferretti, F. & Maffia, A. Monomials and polynomials: the long march towards a definition. [In:] Teaching Mathematics and Its Applications, 2018. P. 1–12.

43. Cabré M. T. Theories of terminology. – Their description, prescription and explanation / Maria Teresa Cabré Castellví // Terminology. – Amsterdam : John Benjamins Publishing Company. – Terminology, vol. 9:2 (2008). – P. 163-199. URL: <http://www.hf.uib.no/forstskole/cabre.pdf> [Отримано 20.02.2012 р.]

44. Casagrande, J.B. The Ends of Translation. IRAL, Vol. XX, No.4, Oct. 1954

45. Cargo Contract of Carriage. URL: <https://www.hawaiianaircargo.com/cargocontractofcarriage>

46. Catford J.C. A linguistic theory of translation: an essay in applied linguistics/ J.C. Catford - Oxford University Press, 1965

47. Chaika O. Audit Monomials and Polynomials in Media. Діалог: Медіа студії, № 25, 2019. ISSN 2308-3255. Pp. 191 – 202. <http://dms.oau.edu.ua/article/view/file/195597/201700>

48. Chaika O. Binomials in English Audit Terminology. International

Journal of Philology, 2019, Vol. 10, no 3, Kyiv, NUBIP, pp. 68-73. DOI:
<http://dx.doi.org/10.31548/philolog2019.03/068>

49. Chaika O. Monomial Variables in English Audit Terminology. [In:]
 International journal of philology, 2019. vol. 10, № 1. P. 100–108.

50. Chaika O. Monomials in English for law. URL:
https://library.udpu.edu.ua/library/files/filologichniy_chacovys/2019/2/17.pdf

51. Chaika, O., Zakatei, Yu. Monomials in English for Law,
 International Journal of Philology, 2019, Vol. 2 (14), pp. 114 – 121.

52. Chaika O. Ukrainian for Law and Portuguese for Law as
 'Understudied' Languages for Specific Purposes. In: International Journal of
 Philology, 2018, Vol. 1 (11), pp. 118 – 121.

53. Chomsky N. New Horizons in the Study of Language and Mind.
 Cambridge, 2001. – 216 p.

54. Chomsky N. Translated as Structures Syntaxiques. France, 1994.
 140 p.

55. Chomsky, N. Syntactic Structures. The Hague, Mouton, 1957.
 Reprint: Chomsky, N.: Syntactic Structures. De Gruyter, Mouton, 2002.

56. Daniushina Y. Business linguistics and business discourse.
 Calidoscopo. Unisincs, 2010. Vol. 8, n.3. P. 241–247.

57. Daniushina Y. Business Linguistics – A New Interdisciplinary
 Synergy. International Journal of Arts & Sciences. International Journal.org,
 2011. 4.18. P. 177–186.

58. De Saussure F. The Course of General Linguistics (Cours de
 linguistique générale). Paris, 1916. 336 p.

59. Dijk T. A. van. Diskourse Analysis as a New Cross-Discipline.
 Handbook of Diskourse Analysis. London, 1985. V. 1. P. 1–10.

60. Halliday, M. A. K. Comparison and Translation. In: M.A.K.
 Halliday, A McInloch, P,Stevens. «The Linguistic Sciences and Language
 Teaching». London, 1964.

61. Hoffmann I. Fachwissen und Fachkommunikation. Zur Dialektik von Systematik und Linearität in den Fachsprachen. In: Burgarten, Fachsprachentheorie. Band 2 – Festschrift: Attikon, 1993. S. 595-617.

62. Jalalpour E. A Study of English Translation of Colloquial Expressions in Two Translations of Jamalzadeh: Once Upon a Time and Isfahan Is Half the World // Journal of Language Teaching and Research, Vol. 8, No. 5, 2017. p. 1021

63. Kade O. Die Sprachmittlung als gesellschaftliche Erscheinung und Gegenstand wissenschaftlicher Untersuchung. – Leipzig: Enzyklopädie, 1980. – 285 S.

64. Korunets I. V. Theory and Practice of Translation / I. V. Korunets. – Vinnytsia, 2001. – 381 p.

65. Lowe I. Characteristics of the language. URL: www.scientifilanguage.com/esp/characteristics-language-science.pdf

66. Murphy M. Lynne. Semantic Relations and the Lexicon / Lynne M. Murphy. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008. – 274 p.

67. Möhn D., Pelka R. Jargon. introduction. Tübingen: Max Niemeyer Verlag GmbH and Co. KG, 1984. 171 S.

68. Neubert A. Text and translation / Albercht Neubert. – Leipzig, 1995. – 169 p.

69. Newman A. Translation Equivalence: Nature. URL: <https://philpapers.org/rec/NEWOTW>

70. Nida E. The theory and practice of translation. URL: <https://www.wirpx.com/file/2180777/>.

71. Nida E.A. Toward a Science of Translating. URL: <https://iniciacionlatraduccionuv.files.wordpress.com/2014/01/towards-science-of-translating-nida.pdf>

72. Quick Transport Solutions Trucking Blog. URL: <https://quicktransportsolutions.com/blog/?s=direction>

73. Reader's digest Illustrated Encyclopedic Dictionary, Inc, 1987.

936 p.

74. Redicker C.-H. Business English as a technical language and "Decision-oriented regional studies". Hamburg: Rebo-Star, 1998. 167 S.

75. Schmidt W. Charakter und gesellschaftliche Bedeutung der Fachsprache. Leipzig, 1971. 125 S.

76. The Columbia Encyclopaedia. Sixth Edition. Ed. Paul Lagasse. Columbia University Press, 1993. – 3156 p.

77. The New Encyclopaedia Britannica. – 15 Edition, 1993.

78. Top Tips for Proper Cargo Securement in Any Conditions. URL: <https://quicktransportsolutions.com/blog/top-tips-for-proper-cargo-securement-in-any-conditions/>

79. Transport Services Agreement. URL: https://www.matson.com/logistics/pdf/Logistics_Service_Agreement.pdf

80. Uniform Rules concerning the Contract for International Carriage of Goods by Rail. URL: https://otif.org/fileadmin/user_upload/otif_verlinkte_files/07_veroeff/01_CO_TIF_80/ctif-cim-1980-e.PD

81. Wüster E. Einführung in die Allgemeine Terminologielehre und terminologische Lexicographie / Eugen Wu'ster. Mit einem Vorwort von Richard Baum. – 3. Aufl. – Bonn/Romanistische Verlag, 1991. – 239 p.

ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА

Переклад // Wikipedia [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Переклад>.

Перекладач // Wikipedia [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Перекладач>.

Перекладознавство // Wikipedia [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Перекладознавство>.

Словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lingvo.ua>.

Словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.thesaurus.com>

Macmillan Dictionary [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<http://www.macmillandictionary.com>
 Nolo's Dictionary [Електронний ресурс]. Режим доступу:
<http://www.nolo.com/dictionary>

http://de.wikipedia.org/wiki/Johann_ChristianHundeshagen
<http://www.magnacarta.org/magnacarta>
 НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України